

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 stotink. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm). — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 13 stotink, zdravil, zdravil, poslanke in vabila po 1. —, oglasi denarnih zavodov mm po 12. — Mali oglasi po 20 stot. beseda, najmanj pa 12. — Oglasi naročnice in reklamacije se pošiljajo izključno v uradi Edinosti, v Trstu, ulica Františka Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

Rimski dogovor

Včeraj smo priobčili besedilo sporazuma, ki so ga sklenili v Rimu zastopniki tukajšnjih industrijcev z organizacijo kovinarjev. Delavcem so se znižale plače, a v odškodnino jim nudi dogovor različne druge ugodnosti. Tako je delavstvu zagotovljen 6 nepretrganih delovnih dni na teden in je odslej dalje izključeno, da bi se kakor prej sklenilo delo na 4 dni v tednu. Nadalje določa dogovor prispevek za vse brezposelne kovinarje. Podjetniki so se obvezali, da more prepušče od vsake delovne ure en vinar brezposelnim delavcem. Isti prispevek žrtvujejo za svoje tovariše tudi kovinarji sami. Najvažnejše določilo sporazuma pa je brez dvoma odločilo, ki govori o preskrbi delavstva z življenjskimi potrebščinami.

V posebni članku smo obrazložili da lekolosežno važnost Cosulicinih konsumnih zadrug. Poudarili smo, da tiči v tej stvari načelno, izgubijo trgovci in delavski konsumi čez noč velike množice svojih odjemalcev. Zato so se bile socialistične zadruge vzdigale proti Cosuliciniemu konsumu in odločile njegov predlog, da ladjedelnice same preskrbe delavstvo z življenjskimi potrebščinami. Temu stališču socialističnih zadrug so se priključile seveda tudi strokovne organizacije. Medtem je pa Cosulicini konsum že razvijal svoje delovanje in nudil delavstvu živila po izredno ugodnih cenah. Razumljivo je, da je delavstvo začelo kupovati blago tam, kjer je bolj po ceni. Nova organizacija se je začela utrjevati in postala je nevarna tekmecek socialističnim zadrugam in trgovcem. Odpor delavskih voditeljev je bil naraven in globoko utemeljen. Kajti ni edina skrb delavcev, da so potrebščine po ceni in se ustvari organizacija proti vmesni trgovini. Delavci hočejo tudi z novo organizacijo razpolagati.

To je edina pot, da se sprijaznijo s škodo, ki jo trpi tudi njihove lastne zadruge organizacije od nove naprave. S tem vprašanjem so se delavski voditelji, kakor kaže, resno bavili in spremenili tako svoje prvotno stališče. Mesto, da bi zanimali potrebo Cosulicinega konsuma, so zahtevali primeren vpliv na njegovo upravo. Iz časopisa se ne da posneti, v koliko so v tem uspehi, pač pa govori sklenjeni dogovor o cenah življenjskih potrebščin, ki so se dolečile sporazumno med delavstvom in podjetniki.

Jugoslavija

Kriza jugosloverske vlade. — Politični položaj

LJUBLJANA, 6. (Slov. Narod) javlja: O sedanjem stanju krize se je vplivna, izkušena in glede državnih poslov dobro informirana osebnost izrazila napram nekemu poslovalcu: Pašić konfira s seš vseh parlamentarnih skupin in pri tem postopa po starem svojem principu. Najprej konfira s šefi, o katerih dobro ve, da ne vstopijo v koalicio. Tudi sedaj ne konfirira z g. Ljubo Davidovičem. Te konference izkazuje, da se kriza ne da drugače rešiti, kakor z obstojem dosedanje koalicijske stranke. Splošno v beograjski politiki javnosti prevladuje misljenje, da so radikalci izzvali krizo vsled notranjih strankarskih diferenc, vsled česar je bil kongres radikalne stranke preložen na 11. t. m.

Zanimiva je dalje izjava Stojana Protića, ki jo je dal sotrudniku »Pravde«. Stojan Protić se je kratko izrazil, da popuste eni in drugi (t. j. demokracije in radikalci). Glede svojega vstopa v vlado je Protić izjavil, da bi prišel v njo tako kot Pilat v vero.

Politični krogi splošno pričakujejo, da se politična situacija razčisti šele po kongresu, ker upa Pašić, da s svojo zavlačevalno taktiko in s svojo avtoriteto odstrani vse difference v radikalnem klubu. V državnem interesu je, da se situacija čimprej razplete. Tekom včerajšnjega dneva je vodil ministrski predsednik g. Nikola Pašić konferenco z radikalnim delegatom Ljubo Jovanovičem in predsednikom kluba Aco Stanojevičem.

Ministrski predsednik g. Nikola Pašić je imel včeraj daljši razgovor s predsednikom kluba SKS g. Rajerjem. G. Pašić je vprašal g. Rajerja, kakšno stališče zavzema SKS glede krize. V imenu svoje stranke je g. Rajer izjavil, da je stranka za ohranitev sedanje koalicijske in zahteva takojšnjo rešitev krize. G. Rajer je ministrskemu predsedniku tudi navajal, da je nujno potrebna rešitev vseh onih v ustavi znanih zakonov, posebno tudi končna rešitev agrarne reforme. Ministrski predsednik g. Nikola Pašić je končno vprašal Rajerja, kakšno stališče zavzema Samostojna kmetijska stranka napram SLS. G. Rajer je odkrito povedal, da je izključeno sodelovanje s SLS v sedanji koalicijski. Min. predsednik g. Nikola Pašić je pritrdil temu nazoru. Za tem je g. Pašić konfiriral dalj časa z g. Aco Stanojevičem.

LJUBLJANA, 6. Včerajšnji »Slovenec« je objavil sledeče poročilo o političnem položaju: Tekom današnjega dneva se politični položaj glede vladne krize bitveno ni izpremenil. Nikola Pašić nadaljuje posvetovanja z voditelji posameznih političnih skupin. Za sedaj se še ne more z gotovostjo reči, kako se bo kriza končala. Gotovo

jetniki. Delavci so torej dosegli jamstvo, da se cene ne bodo po volji podjetnikov višale. Ze koj v začetku so zgubili torej kapitalisti popolno in izključno gospodstvo nad novimi organizacijami.

Najvažnejša pa je okolnost, da se s tem dogovorom obvezujejo vsi podjetniki oskrbovati delavske družine z življenjskimi potrebščinami. Pisana pogodba sili celokupno podjetništvo k ustanavljanju Cosulicinih konsumov. Cosulicini ustanova je nekako vzakonjena. Pričakovati je torej, da se nove množice delavstva odtegnejo trgovskemu prometu in se prične v naših krajih popolnoma nov način preskrbovanja delavskih družin. Po prvem nastopu Cosulicinih se je polastil trgovcev nemir in v odgovor so izšli v »Piccolu« članki, ki naj bi vplivali nanje pomirjevalno. List je zatrdjeval, da Cosulicini ne namerava škodovati trgovcem ter da jim radevoljno priznava pravico do primernega dobička. Toda ta zatrdjevanja ne morejo nikogar prepričati in pomiriti. Stvar je namreč zelo jasna in enostavna: ali bo Cosulicini prodajali bolj po ceni ali pa trgovci, delavske družine bodo kupovale pri podjetnikih ali ne bodo kupovale pri njih. Vse drugo so same prazne besede. Po dogovoru v Rimu se je stvar odločila. Podjetniki so se zavzeli odrediti organizirano delavstvo trgovcem. Boj med industrijskimi podjetniki in trgovci je postal sedaj odkrit. V bodočih mesecih bodo začeli podjetniki ustanavljati svoje »konsume« in s tem se odpre pot popolnoma novim gospodarskim razmeram. V dogovoru je sicer rečeno, da bodo podjetniki preskrbovali delavstvo le toliko časa, dokler bo njihovo blago bolj po ceni kakor pri trgovcu, vendar je to določilo popolnoma nepotrebno, ker je samo ob sebi umljivo. Če se namreč nove organizacije ne obnesejo in se izkazejo trgovci močnejše, bodo izginili novi konsumi sami od sebe, brez ozira na določilo sporazuma. Če izpričajo prodajalnice podjetnikov življenjske sile in višjo popolnost, se bodo ohranile in razvijale dalje brez ozira na določilo rimskega dogovora.

Konec kovinarske stavke je torej s socialnega stališča velikanske važnosti. Dogovor v Rimu pomeni lahko začetek silne organizacije, ki se bo morala s časom raztegniti preko kovinarjev na vse ostale industrijske panoge, preko naše dežele na celo državo. Ta organizacija bi prevrnila vse gospodarske razmere trgovine in s tem obliko ostalega gospodarstva.

pa je, da je Nikola Pašić več ali manj sam vzprijel krizo, da na ta način oslabi opozicijo na kongresu radikalne stranke, ki se bo vršil 11. decembra v Beogradu. To je tudi glavni razlog, da je Pašić pozval k sebi na konferenco Stojana Protića. Gotovo je tudi, da Pašić odločno stoji na stališču dosedanje radikalno-demokratske koalicijske. Vprašanje notranjega ministrstva ne bo deloval nobenih posebnih težav, ker se je Svetozar Pribičević sam odpovedal kandidaturi za notranjega ministra. Na današnji seji zakonodajnega odbora se je jasno opazilo, da hočejo demokraci in radikalci še nadalje sodelovati v vladi.

BELGRAD, 7. Vsa dosedanja pogajanja Nikole Pašića glede rešitve krize so bila brezuspešna. Pašić je za to, da se obdrži sedanja koalicijska z močnim vplivom radikalne stranke.

Zakon za zaščito delavcev

BELGRAD, 6. Zakonodajni odbor je danes razpravljal o zakonu za zaščito delavcev. Pri čl. 6, ki govori o delovnem času, se je razvila razprava o predlogu, ki ga je vložil v imenu radikalcev in demokratov dr. Laza Marković. Predlog se glasi: »V industrijskih in rudniških podjetjih more delovni čas najetih delavcev trajati dalje kakor osem ur dnevno, oz. 48 ur tedensko. Za industrijska podjetja se smatrajo vsa ona, v katerih dela najmanj 20 delavcev, računano po povprečnem številu rabljenih delavcev v roku treh mesecev. Ako pristanejo delavci industrijskih in rudniških podjetij, se more delovni čas podaljšati za nadnormalno delo v industrijskih podjetjih za eno, oz. največ za dve uri. To podaljšanje delovnega časa velja, ako se odločijo najti štiri petine delavcev podjetja potom tajne glasovanja. Sklep o podaljšanju delovnega časa velja za tri mesece. Po preteku tega roka se mora obnoviti z glasovanjem. Podrobnejša določila o tem glasovanju glede podaljšanja delovnega časa bo predpisalo ministrstvo za socialno politiko v sporazumu z ministrstvom za trgovino in industrijo. V prometnih podjetjih (železnice, parobроди, pošta, brzojav in telefon ter slične ustanove) bodo določala delovni čas resortna ministrstva sporazumno z ministrstvom za socialno politiko v duhu določb tega zakona. V ostalih podjetjih, izveniš industrijskih in rudniških, navedena v čl. 9 poglavje I tega zakona traja delovni čas od 8 do 10 ur na dan z ozirom na značaj in težkočo posla. Ministrstvo za socialno politiko bo sporazumno z ministrstvom za trgovino in industrijo izdalo po zaslišanju trgovskih in industrijskih, obrtnih in delavskih zbornic navedbe glede delovnega časa za vsako kategorijo podjetij tukaj označenih. V teh podjetjih bo delovni čas določen po sporazumu med delodajalci in delavci ter se more podaljšati delovni čas za prekomerno delo za eno

do dve uri dnevno. Pismen sporazum o tem je dolžan delodajalec dostaviti oblasti najpozneje do pričetka izvrševanja prekomernega dela.

Proti temu predlogu je govoril v imenu Jugoslovenskega kluba dr. Hohnjec, ki se je zavzemal za osemurni delovni čas brez kakih omejitev. Socialni demokrat Divac je izjavil, da smatra ta predlog za napoved vojne delavskemu ljudstvu. Predlaga, naj se predlog vrne odseku, ker bodo drugače socialni demokratje v znak protesta zapustili sejo. Debate so se udeležili še nekateri poslanci. Pri glasovanju je bil sprejet predlog poslance Divca, ki sta se mu pridružila tudi minister za socialno politiko in poročevalec. Nato se je prešlo v razpravo o ostalih členih. Pri členu 21 je dr. Žerjav zahteval, naj se poročnicam dovoli samo šesttedenski dopust po porodu. S tem predlogom se je strinjal tudi minister za socialno politiko dr. Kukovec. Člen je pa sprejet, kakor ga je predlagal odsek, da se poročnicam prepove delo dva meseca pred in dva meseca po porodu. Glasovalo se je tudi o členu 40 glede volilne pravice delavcev za delavske zbornice. Ta člen je bil sprejet v redakciji da imajo delavci volilno pravico za delavsko zbornico v starosti od 18 let dalje. Po glasovanju o ostalih členih je predsednik izjavil, da je zakon o zaščiti delavcev, izveniš člene 6 do 16 sprejet.

Jugoslovenski neznanji vojak na Avali
BELGRAD, 7. Kakor znano, je odpotovala na Avalo posebna komisija, v kateri sta se nahajala tudi predsednik Narodne skupščine dr. Ribar in vojni minister Zečević, da ugotovi, ali je neznanji vojak, katerega so bili Nemci pokopali na Avali, res srbski vojak. Vsled pisanja nekaterih listov so bili začeli nekateri dvomiti o tem. Sedaj javljajo, da je komisija, čim je prišla na Avalo, dala izkopati neznanega vojaka in da se je ugotovilo, da gre res za grob srbskega vojaka, ki je padel od nemške granate, katere drobtice so se našli v grobu. Da je to res srbski vojak, pričate dve najdeni fišeljki z rusko municijo, dva srbska pasa, del srbske uniforme in srbski denar v denarnici (tri dvodinarke in groš od nikla). V denarnici se je našel tudi listek, to, da ni se moglo ugotoviti, kaj je bilo na njem zapisano. Vse omenjene stvari so se prenesle v Beograd, a kosti so bile zložene v krsto in pokopane na istem mestu. Grob bo začasno urejen, dokler se ne zgradi projektirani spomenik.

Čehoslovaška

Stavka čehoslovaških rudarjev

PRAGA, 7. V premoškopnem okraju Moravska Ostrava je bila proglašena splošna stavka, ki kateri se je pridružilo 40.000 delavcev. V celem okraju pa vlada popoln mir in v Pragi v ministrstvu za javna dela se vršijo pogajanja z delavskimi organizacijami. V glavnem se je tudi že dosegel sporazum o vseh vprašanih razen enega, o katerem se pogajanja vršijo v Moravski Ostravi. Odločitev o tem vprašanju in dosledno tudi konec stavke se pričakuje za tekot današnjega dneva.

Italija

BONOMIJEV GOVOR V ZBORNICI

Ministrski predsednik opravičuje postanek fašizma, poziva vso javnost na sodelovanje za vzpostavitve državne avtoritete in obljublja, da namerava onemogočiti stavke državnih uslužbenec.

RIM, 7. Ministrski predsednik Bonomi, ki si ni znal, ali ni mogel zagotoviti znatne večine zbornice ne simpatij večine italijanskega naroda s svojo notranjo politiko v praksi, si jo je zagotovil včeraj v teoriji v zbornici. Doslej se o njem ni vedelo, kam da pravzaprav spada; držal se je vedno na površju z nekakimi polovičnimi izjavami in nedolžnim delovanjem ter dajal prav — kakor je dejal Mussolini — sedaj vem, sedaj onemu, večkrat pa kar vsem. — V svojem včerajšnjem govoru se je odločno pomaknil bolj na desno. Storil pa je to zelo elegantno in se je za slovo prav prisrčno in prijateljsko smehljaj svojim stari prijateljem socialistom. Morda je bila najbolj spretna poteza v njegovem govoru ta, da je izlučil iz fašizma in socializma po eno skupino, katere načela in delovanje je odobril. S tem se je že v naprej zavaroval pred očitki, da namerava nastopiti proti socializmu in fašizmu kot taženemu. Nastopal bo samo proti njunim skrajnim izrazkom: nasilnemu fašizmu in nasilnemu socializmu, komunizmu. Sicer pa je dober socialist in še boljši fašist. —

Drugače je bil njegov govor bolj samoobramba in demagogija, izveniš točko, v kateri je odločno izjavil, da bo z vsemi sredstvi onemogočil stavko v državnih podjetjih in da je izdal merodajnim oblastvom tozadevne naredbre. V začetku svojega govora je izjavil ministrski predsednik, da bo vzel svojem govoru za podlago dogodke tekot fašistovskega kongresa v Rimu. Nič ne trdi, da je vlada kriva zaradi tega, ker je dovolila fašistovski kongres, pač pa so si nekateri govorniki očitali, da je dovolila fašistom obhod po mestu in da je dovolila velikanski množici oboroženih fašistov prihod v Rim.

Kar se tiče prihoda velikega števila fašistov v Rim, je izjavil, da so tozadevni napadi na vlado neupravičeni, ker večina udeležencev fašistovskega kongresa je bila v Rimu že od časa proslave neznanega vojaka. Tik pred kongresom jih je prišlo kakih 3000. Prihajali so od vseh krajev in se v posebnih, naročenih vlakih, in tudi posamezno, tako da je bila kontrola po orožju nemogoča. —

hotele in je zato dovolila obhod, toda pod pogojem, da fašisti takoj po odhodu odpotujejo. Fašistovski voditelji so to svedčano obljubili, toda izkazalo se je, da fašistovske mase niso tako disciplinirane, kakor bi morale biti po svoji vojaški organizaciji. Množica se je uprla voditeljem in je vdrila v mesto. Vlada je tedaj dala ukaz varnostnim oblastvom, da preprečijo stik med fašisti in delavstvom, obenem pa je ukrenila vse potrebno, da prisili fašiste na odhod in delavstvo na dokončanje stavke. Najbolj nezadovoljni z izidom rimskega kongresa bi morali biti fašisti, ker se je izkazalo, kakor je priznal tudi Mussolini, da je fašizem preveč podeželski in da ni mogel pridobiti za se tisočletne rimske duše.

Bonomi je nato odgovoril posameznim govornikom, ki so iznesli res žalostne in težke dogodke iz svojih volilnih okrajev. Poudarjal je, da so štiri petine Italije če že ne v normalnih razmerah, vsaj relativno mirne. So sicer še pokrajine, med temi 11 pokrajin padke doline in štiri ali pet toskanskih pokrajin, kjer so razmere še daleč od normalnosti, toda gre večinoma le za lokalne spopade, ki se bodo dali s časom odpraviti. Očitki, da se ni nič naredilo, in da se položaj ni izboljšal, so neupravičeni.

Bonomi je nato prešel na razvoj fašizma, ki ni nič drugo nego protirevolucionarna reakcija. Opisal je v zelo plastičnih barvah razmere leta 1919. in 20., ki se je vrnila v socialistično gibanje nova množica, vsa zablješena z revolucionarnim svetlom, ki je prihajala iz Rusije, kjer se je zrušila despotična carjeva vlada in je proletarijat vzel v roke državno krmilo. In tedaj je bil stari socializem, katerega je on širil, ker ga je smatral za element in kvas za srečo nove domovine, poplavljen od množice, ki je širila v pričakovanju revolucionarnega čudeža nasilno postopanje. Na socialističnih kongresih se je tedaj govorilo odkrito o potrebi nasilstva in proletarijat je bil prepričan, da je na predvečerju revolucije in diktature proletariata. In v tistih časih se je na javnih ulicah zasramovala uniforma italijanskega vojaka, ki je na Krasu in na Alpah predstavljal sliko domovine in se ovenčal s slavo. Tedaj se je javno psovala domovina, ki ni bila še gotova zmagati. Takrat pa je vstala protirevolucionarna reakcija in je nastal fašizem, ki je nastopil z nasiljem proti nasilju in je bil pozdravljen kot osvoboditelj. V vsem tem času je bila država skoraj odsotna, ne zaradi pomanjkanja oseb, temveč zaradi razmer in italijanska družba se je zbrala okoli fašizma. Zdelo se je, kakor da bi šlo samo za spor med fašisti in komunisti, v katerega se država nima pravice vmešavati. To prepričanje se je tako vkoreninilo, da se država, ko posreduje, napada z obeh strani. Prišlo je tako daleč, da je Mussolini izjavil, da bi moglo priti do sporazuma med fašisti in komunisti proti državi, če bi ta potlačila obe stranki.

Lahko se kritizira delo sedanje vlade, toda priznati se mora, da se ugled in moč države ne more vzpostaviti s čudežno palico in da se organi, navajeni na drugačno službovanje, ne morejo kar čez noč izpremeniti.

Ministrski predsednik je nato prešel na sedanj položaj v državi in ugotovil, da sta se fašizem in socializem oddaljila od svojih prvotnih oblik. Revolucionarno gibanje izhaja iz kaotičnega gibanja in se orientira v dve smeri: v smer revolucionarnega komunizma in v smer prvotnega socializma, ki se približuje praktičnemu reformizmu. Tudi fašizem se deli sedaj v dve struji, ki si že začenejate nasprotovati. Prva struja se bori proti socializmu ne kot zatiralca socializma, temveč kot njegova tekmovalka: noče uničiti socializma, temveč stopniti na njegovo mesto. Druga struja hoče kristalizirati fašizem v njegovi prvotni obliki in ohraniti oborožne naskočne oddelke. Nasproti tem štirim gibanjem mora zavzeti vlada določno stališče. Vlada se ne postavlja na stran nobene stranke. Smatra socialistično delovanje in propagando za zakonito in dovoljeno, če se vrši v mejah zakona in zavzema tako stališče tudi nasproti drugim strankam. Tudi fašistovska politična stranka ima pravico do obrambe pred vsakim nasilstvom, dokler deluje na zakonitem polju organizacije in propagande. V nasprotnem slučaju, če posamezne skupine, fašistovske ali druge hočejo vztrajati pri oboroženi organizaciji, pri sestavljanju naskočnih čet, kazenskih pohodih, ne ostaja vladi drugega, nego da strogo izvršuje določbe kazenskega zakonika. V tem misliu je vlada doslej delovala, kakor dokazujejo njeni zakonodajni ukrepi, ukazane preiskave po orožju, umeknitve orožnih listov itd.

Bonomi zaupa, da se bosta red in mir postopno povsod vzpostavili. Gotovo ne zadoštujejo za to policijski ukrepi, ki ne morejo preprečiti prelivanja krvi, ki je želja po ubijanju vkoreninjena v srcih. Potrebno je, da dela ves narod v ta namen, da vsi državljani, oni, ki ukazujejo in oni, ki se pokoravajo ukazom, dobe zopet zmisel za dovoljeno in nedovoljeno. Bonomijeva želja bi bila, da bi dala zbornica prva dokaz večje resnosti. Namesto iznanašanja seznamov mrtvecev na eni in drugi strani naj se ti seznamu sežejo in naj se začne delo življenja. Italija se ne sme vrniti v čase Goelfov in Gibelinov. Oni, ki so padli v veliki vojni za Italijo, niso padli zato, da se v njihovi domovini nadaljuje žalostna in smrtonosna bitka brez luči in brez ideala.

Kar se tiče zahteve, naj vlada zajamči redno poslovanje državnih obratov, je Bonomi izjavil, da ne more sprejeti tega poziva, ker je vlada že sama ukrenila potrebno v tem oziru. Tekot rimske stavke se je on osebno zanimal za stavko v javnih obratih in je prvič ukazal kraljevim stražnikom, da nadomestijo stavkajoče tramvajске uslužbenice. Izdal je tudi podobno povelje oblastvom v večjih mestih za slučaj stavke v javnih obratih. Kar se tiče železničarjev, je njihov položaj še bolj jasn. V Italiji so železnice po večini poddržavljene in železničarji nimajo nad sabo privatnega podjetnika, temveč državo. Parlament je l. 1907. določil v posebnem zakonu, da so železničarji državni uradniki, ki so podvrženi zakonom o pravnem položaju uradnikov, to je znanemu čl. 56.

(Tukaj so dvignili socialisti in komunisti grozen krik. Kričali so Bonomiju, da je izdajnik in da zanika sedaj, kar je govoril leta 1906. ko je bil za stavko. Predsednik zbornice je zakričal, da Bonomi takrat še ni bil poslanec. Bonomi se je čudil, da se protestira proti primenitvi čl. 56, ko se obenem zahteva vzpostavitev državne avtoritete in zakonov.)

Bonomi je zaključil, pozivajoč zbornico, naj izreče resno sodbo o vladnem delovanju in jo je opozoril, da je njegova vlada res nekaj naredila. Omenil je resko vprašanje, finančno vprašanje, ki ga je bil odločno načel že Giolitti itd.

Ministrski predsednik je stavil vprašanje zaupnice na resolucijo Pietrovallova, s katero se se odobravaljo vladne izjave.

Resolucija je bila sprejeta z 251 glasovi proti 105. Prisotnih članov je bilo 422, glasovalo jih je 356, ni jih glasovalo 66. Vlada je dobila torej 146 glasov večine.

Glasovali so za: reformisti, demokrati, avtonomna stranka; glasovali so proti: socialisti in komunisti, republikanci, jugosloveni in dr.

Niso glasovali: nacionalisti, fašisti in agrarci. Poslanec Podgornik je izjavil, da je vlada zanikala slovanskemu prebivalstvu, vkljub temu, da je pokorno obstoječim zakonom, najbolj elementarne pravice do družabnega življenja, da ni zadovoljila njihovih zahtev ne na šolskem, ne na jezikovnem, ne na gospodarskem, ne na upravnem polju in da bo zato jugoslovenska skupina glasovala proti vladi.

Ta izjava je vzbudila v zbornici silno razburjenje.

Bivši veliki vezir Said Ali paša umorjen v Rimu

RIM, 7. Včeraj zvečer ob 17/30 je neki neznanec ustrelil v ulici Bartolomeo Mustacchi iz revolverja proti bivšemu turškemu velikemu vezirju (ministrskemu predsedniku), ki se je peljal v kočiji št. 877 pod vodstvom kočijaža Fiori-ja Guglielmo Veliki vezir je bil zadet, a napadalec je zbežal. Po napadu je peljal kočijaž ra njeneja Said Ali pašo v bolnišnico, toda ranjenec je med potjo umrl.

Francija

Odnosaji med Francijo in Italijo

PARIZ, 6. Agencija Havas javlja: Ministrski predsednik je sprejel odposlanstvo italijanskih naselbin, ki mu je izrazilo prijateljska čustva italijanskih izselencev napram Franciji. Odposlanstvo je dalje izrazilo željo, da bi se vsak sporazum med Francijo in Italijo čim prej razpršil. Predsednik je sprejel tudi italijanskega poslanika Bonina Longarea, generala Noletta in angleškega poslanika Hardingea.

Moč francoske armade

PARIZ, 7. Glavni poročevalec v komisiji francoskega parlamenta za armado polkovnik Fabry je predložil svoje poročilo. Po tem poročilu je štela francoska armada z naselbinami vred 1. oktobra l. 1921. okroglo 818.000 mož, od teh 591.000 Francozov, 117.000 severnoafriških urojenecv in 110.000 domačinov iz naselbin in inozemcev. Po načrtu parlamentarne komisije za armado bi štela francoska armada 1. januarja 1922. okroglo 820.000 mož, ko pa se odustpi prvi del letnika 1920, samo še 649.000 mož. V maju pa, ko se pokliče pod orožje prvi del letnika 1922, se bo število zvišalo do 777.000 mož, dočim bo to število po odpustitvi drugega dela letnika 1920 zopet padlo na 661.000 mož. V novembru, ko se pokliče pod orožje drugi del letnika 1920, bo moč francoske armade zopet poskočila na 818.000 mož.

Francozi proti nemškim delavcem v upuščenih pokrajinah

PARIZ, 7. Agencija Havas javlja: Pretekt pokrajine Somme je izvršil preiskavo o razpoloženju domačinov iz okraja Chaulnes napram nemškim delavcem, ki so zaposleni pri zidanju 11 vasi v omejenem okraju. Preiskava je dognala, da se je večina oškodovancev izrazila proti temu, da bi se za ta dela rabili nemški delci. Zdi se, da izhaja to nasprotovanje prizadetih družin iz strahu, da bi znalo priti do nemirov in spopadov, kajti nemški delavci nečejo biti omejeni v svojih selščin, temveč se svobodno gibljejo po vsem okraju.

Poslaniška konferenca dovolila bivši cesarici Ziti, da lahko gre v Švico

PARIZ, 7. Bivša avstrijska cesarica je predložila pred kratkim poslaniški konferenci prošnjo za dovoljenje, da bi lahko šla v Švico obiskat svojega šestletnega sina, ki je obolen na slepem črevesu ter bo moral biti operiran. Poslaniška konferenca je odgovorila na njeno prošnjo, da se sklep o izgnanstvu nanaša samo na osebo bivšega cesarja. Vsled tega ji more dati dovoljenje edino le švicarska vlada. Cesarica se je obrnila nato neposredno do švicarske vlade, ki je tudi ustregla njeni prošnji, toda pod pogojem, da bo morala zapustiti Švico, kakor hitro se bo izkazalo, da se je zdravje njenega sina popravilo in da ni več nobene nevarnosti za njegovo življenje.

Anglija

RESITEV ANGLESKO-IRSKEGA SPORA

SPORAZUM URADNO POTRJEJEN

LONDON, 7. Uradno se javlja, da je bil med zastopniki angleške vlade in sinfajnovci sklenjen sporazum. Ta sporazum bo predložen v odobritev angleškemu in irskemu parlamentu. Prepis besedila omenjenega sporazuma je bil poslan ministrskemu predsedniku Severne Irske g. Siru Jamesu Craig-u.

Amerika

Uspehi konference v rokah Japonske

V pričakovanju odgovora iz Tokia

WASHINGTON, 6. Usoda washingtonske konference je odvisna od tega, kakšen bo odgovor japonske vlade na vprašanje, ki ji ga je poslal japonski zastopnik na

konferenci baron Kato glede sporazuma o skrajšanju vojnih mornaric. Baron Kato, ameriški državni tajnik Hughes in angleški odposlanec Balfour so imeli preteklo soboto sestanek, na katerem so se sporazumeli o razmerju 5:5:3, kolikor gre za velike boje ladje toda admiral Kato je izjavil, da mora ta sporazum potrditi japonska vlada. V skladu tega je poslal takoj po sestanku v Tokio dolgo poročilo, na katero ima priti odgovor, ki se sedaj v krogih konference pričakuje z nestrpnostjo in radovednostjo.

Od odgovora, ki ga bo dala japonska vlada glede razmerja vojnih mornaric bo odvisna usoda tudi vseh drugih sporazumov, ki so se dosedaj dosegli. Ker so ti sporazumi veličinski važnosti, je razumljivo, da se pričakuje japonski odgovor z napeto nestrpnostjo. Med doseženimi sporazumi so poleg sporazuma o skrajšanju vojnih mornaric najvažnejši sledeči dogovori: 1. Angleško-japonska zveza se bo razveljavila. 2. Na mesto te zveze pride politični sporazum med Ameriko, Anglijo, Francijo in Japonsko. 3. Očeno na Tihem oceanu se ne smejo ustrdit. Dejstvo, da bo tudi Francija vključena v četverni sporazum, ki se tiče izključno vprašanj Tihga oceana in Daljnega vzhoda, je nekatere kroge precej iznenadilo. Razlogi, ki so pri tem odločevali, niso še bili obznanjeni.

Japonski odgovor se pričakuje v teku današnjega dne. Ako bo povoljen, tedaj bo imela konferenca jutri v sredo plenarno sejo, na kateri bo predsednik dal uradno izjavo o sporazumih, ki so se dosedaj dosegli, ter bo določil nadaljnji program konference. Splošno je upanje, da bo japonski odgovor povoljen. To upanje se naslanja na dejstvo, da so se bojarni japonske vlade glede namenov Zedinjenih držav na Daljnem vzhodu v toku razprav na washingtonski konferenci razpršile. Japonsko odposlanstvo je prišlo do prepričanja, da Zedinjene države nimajo nikakor namena pripraviti Japonsko ob vse pridobitve, ki jih je izvajala japonska diplomacija v zadnjih letih na Daljnem vzhodu.

Kaj pa bo, ako odgovori japonska vlada nepovoljno, t. j. ako izjavi, da zahteva razmerje 70%, kar bo pomenilo, da bo na vsak način ohraniti v svoji mornarici najmočnejšo bojno krizarko «Mutso»? Sedaj je v krogih konference že javna tajna, da bodo v tem slučaju zgradile Zedinjene države dva nova nadredna vrste «Maryland» in Anglija tudi dva nova nadredna vrste «Hood». Iz vsega tega je razvidno, da je od japonskega odgovora odvisno zelo mnogo. Zraven tega se je rešilo že toliko vprašanj, da se lahko reče, da je konferenca končala že dve tretjini svojega dela.

Nemčija

Viljem II. se ženi?

BERLIN, 7. «Berliner Ztg. am Mittag» poroča, da se bo bivši cesar Viljem II. zopet oženil. Vzel bo vdovo nekega višjega častnika iz Gdanskega, ki je v vojni padel.

Masaryk o svetovnem položaju

V razgovoru z zastopnikom njujorskega lista «World» je razvijal predsednik češkoslovaške republike Masaryk naslednje glavne misli:

Vojne grozote in njene posledice so vse mislece in vodilne ljudi v Evropi in v vsem svetu poučile, da temelji blaginja človeštva v delu in njega kulturnih uspehih. Zato pritačuje Masaryk, da podpreti washingtonska konferenca to spoznanje in priporoča k uveljavitvi miru. Veseli ga, da Amerika vstopa v zvezo s vsem svetom. Četudi Amerikanci ne poznajo še Evrope, ne sledi iz tega, da morajo Evropo zapustiti, marveč sledi iz tega le potreba, da morajo Evropo spoznavati.

Masaryk je pristaša ideala trajnega miru in nasprotnik militarizma in imperializma. Ravno zato pa je nasprotnik sentimentalnega pacifizma, kakor ga nahaja v Ameriki in na Angleskem. Pristaši takega pacifizma gredo s svojimi mirovnimi stremiljenji le na roko militarizmu. Zato naj bi washingtonska konferenca postopala praktično in služila res idealu miru!

Problem Srednje Evrope

V pojmi Srednje Evrope šteje Masaryk pas malih držav in narodov med zapadom in Rusijo. Ta pas je igral v zgodovini veliko vlogo. Posebno pa se je pokazal v

zadnji vojni. Gre za konsolidacijo najmanj osamjenih narodov in držav. To so mali in manjši narodi in je ravno problem takih narodov in držav nekaj posebnega. V razpadli Evropi in v Ameriki imajo male razumevanja za problem Srednje Evrope, a to zato, ker so tam velike države in ker tam ni akutnega jezikovnega in narodnega vprašanja. Bilo bi zastarelo postopanje, če bi tako zvane velesile hoteli razlikovati med velikimi in malimi državami. Po mnenju Masaryka ni mala država nič manj politična individualnost kakor velika država. Ne odloča število, ampak kakovost. Vnanji politiki in v diplomaciji se mora uveljaviti demokratizem. Kakor že ni več razlike med bogatimi in revnimi državljani, tako tudi ne sme biti razlike med velikimi in malimi narodi. Ne gre za moč in veličino, ampak za pravico in vrednost.

Rešitev srednjeevropskega problema ali bolje rečeno konsolidacijo Srednje Evrope je potrebna že z ozirom na

ruski problem

Ta problem vstopi v kratkem v novo fazo. Rusija pride do svoje konsolidacije. Če hoče biti Evropa pripravljena na ta trenutek, se morajo drugi problemi kmalu rešiti.

Poseben problem je

razmerje med Francijo in Nemčijo

Masaryk je uverjen, da je za ohranitev miru v Evropi potrebno, da se Franciji ne bo treba bati napada od strani Nemčije. Zato želi, da bi prišlo med Francijo in Nemčijo do sporazuma in do skupnega dela. Anglija bi mogla biti blažilen posredovalec. Pred vojno je Nemčija z nje priveskom Avstro-Ogrske zapovedovala nad Evropo. Vojna je izpremenila politično organizacijo Evrope. Tri absolutistične velesile — Nemčija, Avstro-Ogrska in Rusija — so se zrušile in nobena teh sil ne pride več do vodilne moči, kakor jo je imela Nemčija pred vojno. Evropa more in mora postati «veliki sporazum» velikih in malih narodov. V tem smislu moramo četi, da si Rusija zopet pridobi svoj vpliv v Evropi. V tem smislu želi Masaryk sodelovanja Amerike z evropskimi narodi.

Trajno zedinjenje med Zedinjenimi

državami in Ameriko

bi bilo neizmerna pomena za mir in kulturni razvoj vsega sveta. Težavnejši je problem Tihga oceana, posebno pa problem Japonske

Japonska je preoblikovana, v Ameriki pa je ravno nasprotno. Ta razlika določa v veliki meri politične odnose med tema narodoma.

Vprašanje razorožitve

Resnična razorožitev bo uspeh in posledica resnično mednarodne in človekoljubne politike narodov in držav. Vsi narodi morajo priti do uverjenja, da mora napadalnost prenehati, da morala človečnosti dopušta le obrambo, ne pa napadanja. Zato se mora povsod tirati resnična kulturna politika, ki naj izvede načela vzajemnosti in mednarodnosti.

Masaryk obžaluje, da je Amerika zapustila Zvezo narodov. Ni prijatelj pasivnosti, ker sodi, da je boljše, če se povsod sodeluje za dobro stvar, kjer se le nudi dostopna prilika. To velja za vse mirovne pogodbe. Te pogodbe niso brez pogrsk zmot in protislovij, vendar so dovedle do boljše političnega stanja v Evropi, nego je bilo pred vojno. Z vzajemnim zaupanjem in sodelovanjem se morejo po daljšem izkustvu pogrške ublažiti in odstraniti.

Washingtonska konferenca se bo bavila s finančnim problemom

Evrope in vsega sveta, posebno pa z valuto. Vojna nadaljuje do neke mere ravno v gospodarski obliki. Čudno bi bilo, če bi se razvneli proti vojni, a bi prezirali pri tem škodljivo učinkovanje valutnih spekulacij. Pokolj v vojni je gotovo nekaj strašnega, ali sistematično izstradavanje in izmaganje gospodarsko šibkejšega je nečloveško. Masaryk želi, da bi se konferenca na praktičen način bavila z gospodarskim problemom. Ni prav, da se ta problem navadno razumeva v dobredelnem smislu, ki pomeni le trenutno pomoč, in da se prezirajo finančne in gospodarske kupčijske težave in njih posledice. V kupčijskih stvareh daje solidni kupčiji prednost pred sentimentalnostjo.

Nemška „odškodnina“

Državniki in strokovnjaki zmagovitega Sporazuma si že nad dve leti belijo glave z reševanjem nerazrešljive uganke, kako naj bi jim premagana Nemčija povrnila stroške svetovne vojne. Za navadnega človeka, ki ni ne državnik, ne finančni strokovnjak, je vsa stvar preprosta: Nemčija je napela vse svoje sile in izčrpala vse svoje gospodarske rezerve v to, da bi dosegla zmago. Ona je svoje gospodarske rezerve uporabljala z neverjetno naglostjo, brez računa in brez štedenja, dobro vedoč, da so njeni nasprotniki v vsakem oziru, in posebno v gospodarskem pogledu, mnogo močnejši nego ona s svojimi zavezniški skupaj. Njena zmaga je bila torej mogoča le v tem slučaju, ako ji bila z naglimi udarci, v katere je polagala vse svoje moči, iznenadila svoje nasprotnike. Ta taktika ni nič novega in je stara kakor svet; ko hoče namreč slabejši premagati močnejšega, sme računati na uspeh le v slučaju, da se mu posreči, z neklimi udarci, v katere je zbral vse svoje moči, iznenaditi in onesvestiti svojega nasprotnika.

Nemčija ni ničesar tvegala s tem, da je postavila na karto vse svoje gospodarske rezerve, kajti Sporazum bi ji bil v slučaju poraza vseeno odzval vse o gospodarske rezerve, ki bi ji bile ostale po vojni. V slučaju zmage pa bi se Nemčiji ne godilo tako, kakor se dogaja sedaj sporazumu, da ne more priti do nobene odškodnine, temveč bi bila našla Nemčija v bogatih rezervah mogočnega sporazuma dovolj sredstev, da si povrne vse svoje vojne stroške in da se obogati na račun premaganih nasprotnikov.

Nemčija je bila torej v položaju smrtno bolnega, ki se mora podvržiti nevarni operaciji: ako se operacija posreči, si je s tem rešil življenje, ako pa ne, ni ničesar izgubil, ker bi bil moral tudi brez operacije umreti. To umiranje pomeni seveda za Nemčijo le umiranje v gospodarskem in političnem pogledu. Tako je umrla nekdanja mogočna in bogata beneška republika, tako je umrla Španjarka, Turčija itd.

Operacija se ni posrečila in Nemčija je bila razbita. S tem pa je tudi postavila svoje zmagovite nasprotnike pred dovršeno dejstvo, da se ne morejo odškodovati za ogromne žrtve, ki so jih morali položiti na altar svoje zmage. Ne morejo se odškodovati zato, ker je Nemčija že pred polomom porabila vse to, kar bi ji bili zmagovalci po vojni lahko vzeli, a bila je premagana ravno zato, ker je izčrpala vse svoje rezerve. Te rezerve pa nikakor ne morejo prodati glave zmagovitih državnikov; oni potrebujejo odškodnino, krvavo jo potrebujejo, da bi vsaj za silo zakrpal svoje razbite finance in skušajo na vse načine iztisniti iz Nemčije to, česar ona nima.

Zlata Nemčija ne more dati, ker ga nima; in če tudi bi ga imela in dala, bi to zmagovalcem pri sedanjih gospodarskih razmerah prejšlo škodovalo, nega koristilo; saj vendar vidimo, da se nekatere države po vojni gospodarsko dušijo radi preobilice zlata. Kar se tiče odškodnine v obliki blaga velja, velja približno isto, kar o zlatu. To nam je pred par meseci dokazal slučaj z nemškimi železniškimi stroji, ki jih je Nemška vlada ponujala Italiji na račun vojne odškodnine. Italija je to ponudbo odklonila z utemeljevanjem, da bi italijanska industrija trpela škodo, ako bi prišla v deželo nemške lokomotive. Na ta dva načina torej ne gre. Niti z zlatom, niti z blagom ne more Nemčija poravnati zmagovalcem vojne odškodnine. Ostanje še tretji način: poravnava v papirnatem denarju. (Nemški in francoski kapitalisti so si izmislili nov duhoviti trik, ki pa ni nič drugega, nego maskirano plačilo s papirnatim denarjem. Ta trik obstoji v tem, da bi nemški delavci na račun nemške države s svojim delom vzpostavili razrušene francoske pokrajine. Seveda bo morala nemška vlada za to delo plačati svojim delavcem z nemškimi papirnati markami. Mari ne bi bilo za francosko državo še boljše, ako bi ji dala Nemčija odgovarjajočo svoto denarja in bi ji pripustila, da ona sama po svoji volji vodi delo vzpostavljanja v svojih razrušenih pokrajinah?)

Oglejmo si torej ta tretji način poravnane vojne odškodnine v obliki papirna-

tega denarja. Sporazum noče sprejemati odškodnine v nemških markah, naslanjajoč se na upravičeni razlog, da je nemški papirnat denar brez veljave, ker ni pokrit z zlatom in se ne neprenehoma slabi brez konca in kraja. Nemci morejo torej plačevati vojno odškodnino v inozemskih valutah, t. j. s francoskimi, švicarskimi, belgijskimi franki, ameriškimi dolarji, angleškimi funti itd. In to Nemci tudi res delajo ter so na ta način plačali že nekaj milijard. Kako pa je nemška vlada prišla do inozemskega denarja? Na zelo preprosti način: kupila ga je na raznih borzah v Berlinu, Parizu, Londonu, New-Jorku itd. s — svojimi markami, katerih lahko tiska kolikor se ji ljubi. Nemci so plačali n. pr. za en ameriški dolar 20, 30, 50, 1000 in celo en milijon nemških mark. Saj je vendar za nemško vlado popolnoma vse eno, ako na en marko ali pa «En milijon mark», samo kosček papirja natiska besedilo «Ena» da ji kdo za tak kosček papirja, da drugi kosček papirja, na katerem je natiskano «En dolar» in kateri kosček papirja hoče Sporazum za vsako ceno dobiti ravno iz rok nemške vlade in od nikogar drugega.

Nemci so si dobro zapomnili star rimski izrek: «mundus vult decipi» (svet zahteva, da se ga slepari) in ga pridno sleparijo; ker nočejo zmagovalci sprejemati nemških mark v plačilo, jih Nemci zamenjujejo s franki, dolarji, funti itd. in jih potiskajo v žrela nikdar sitih zmagovitih držav.

Iz vsega tega je jasno, da Nemčija ne plačuje in ne bo plačala vojne odškodnine, temveč le tiska vedno in vedno nove bankovce; ker pa zmagovalne države v resnici ne dobivajo nikake odškodnine, katere edina bi mogla vsaj začasno zakrpati razrušene finance posebno slabejših zmagovalcev, kakor sta Francija in Italija, postaja gospodarski položaj teh poslednjih vedno huji in jih sila, da posnemajo vedno bolj pridno nemški sistem tiskanja papirnatega denarja, zakladnih bonov in drugih «vrednostnih papirjev». To pa pomeni, da se vse države ena za drugo valijo po strmih navzdol.

Ali ni nikakega izhoda iz labirinta, v katerem se danes nahaja človeška družba? Seveda je; in kakor si je človeštvo znalo do sedaj vselej pomagati, pomagalo si bode tudi sedaj in krenilo bo na novo pot gospodarskega in kulturnega razvoja, ki pa ne bo več — kapitalistična. Kedar bodo množice in njih inteligentni voditelji spoznali, da je treba enkrat končati z neumno in nevarno igro medsebojnega sleparjenja s celimi kupi papirja. Ta igra je nevarna radi tega, ker z neverjetno brzo zapravljajo gospodarske rezerve, ne da bi se iste zadostno spopolnjevale z novo produkcijo. To nam jako nazorno prikazuje današnji položaj v Nemčiji, da ne omenjam Rusij, Avstrije, Poljske in drugih držav, ki so v tem oziru zašle že jako daleč.

Na nemškem vlada namreč sedaj prava rokupovalna mrlica. Množice spoznavajo vedno bolj, da papirnat denar postaja vedno manj denar in vedno bolj le navaden papir, vsled česar se ga skušajo čim prej iznebiti na ta način, da ga za menjujejo za blago, t. j. da kupujejo in konsumirajo veliko več, nego bi se to smelo goditi z ozirom na katastrofalni položaj narodnega gospodarstva.

Iz ravno istih razlogov peša neustavna tudi produkcija. Kako naj imajo produkti — pa naj si bodo kapitalistični podjetniki ali delavci — veselje do dela ko za produkte, v katerih je vtelesen fizično delo, podjetni duh, strokovno znanje, spretnost, iznajdljivost, organizatorično delo in celo genialnost, ko za vse to dobivajo kosčke papirja, na katerih je natiskano, da predstavlja toliko in toliko takega in takega denarja, ko daleč še skoro vsakdo ve, da bo — ir, ki velja danes še kilogram pšenice, čez mesec morda le še 50 kg.

Kakor rečeno, ni danes to spoznanje še splošno, ali z nepremagljivo silo vedno bolj prodira v široke ljudske mase. Čim več se širi, tem bolj se približujemo trenutku, ko bo človeštvo krenilo na — novo pota. In takrat ne bomo več govorili in pisali o vojnih odškodninah.

Silvester.

Dnevne vesti

Umrli je Josipina Markež-Janovska, 72 letnica v Dekanih. Pokopnica je dolgo časa ležala v zdravilišču Ancarano, kjer je tudi preminila. Pogreb se bo vršil jutri, ob 9. uri, zjutraj izpred sanatorija. Naše iskreno sožalje!

Ljudsko štetje. — Muncipij priporoča opreznost proti zlorabam. Tukajšnji občinski urad nam je poslal sledeče oznanilo: Opazilo se je, da so sli v posamezne družine ljudje, ki nimajo z ljudskim štetjem prav nič opraviti, ter so zahtevali osebne in druge podatke, kakor bi zbirali poizvedbe na svojo roko. Da bi se takšne zlorabe odvrnile, opozarja občinski urad meščanstvo, da imajo števni uradniki, katerim je poverjeno pobiranje in pregledovanje družinskih pol, posebno izkaznico co z naslovom: «Censimento popolazione». — Sede centrale. (Ljudsko štetje. — Osrednji urad.) Na to izkaznico je pritisnjen okrogli pečat tržaškega občinskega urada. Sprito tega bo pametno in primereno, da si družine, preden izročijo družinske pole in druga druga obvestila, storijo od števnege uradnika pokazati omenjeno izkaznico. Obenem se pozivajo prebivalci, naj skrbno in vestno izvršijo, kar zahteva od njih zakon, kakor je bilo svoj čas oznanjeno v oglaš občinškega urada od 16. novembra t. l., ter naj pravilno izpolnijo oba izvoda družinskih pol, ki so jim iz razdelili števni uradniki med 20. in 30. novembra, in da izročijo števni uradnikom te pole, ko pridejo prvič ponje, da se ne bodo morali brez potrebe vračati. Na ta način se bodo prizadeli izognili kaznim, ki jih predvideva čl. 11. zakona od 7. aprila 1921.

Italijansko-slovenska komisija pri ministru za osvobodene kraje zaradi vprašanja vojne odškodnine. Te dni je prišla v Rim komisija sestavljena od članov industrialne zveze v Gorici, agrarne zveze, konsorcijske vojnih oškodovancev, zveze trgovcev, slovenskih in italijanskih občin na Gorškem itd. Slovenske občine zastopa dr. Peter Medvedšek. Akcija te komisije se vrši vzporedno z akcijo, ki jo je že zdavnaj začela Julijska gradbena zadruga, katere je pri stvari zelo prizadeta, ker je podpisala pogodbo za obnovitev hiš, uničenih v vojni, po ceni, katere je bila nedavno nenadoma uradno znižana. Komisija je predložila ministru za osvobodene pokrajine Rainerju spomenico s svojimi zahtevami. V prvi vrsti se ugotavlja, da se je dala osvobojenim pokrajinam velika prednost pred novimi pokrajinami. V Benečiji so bila obnovitvena dela skoraj dokončana, ko so se v Julijski Krajini komaj začela, ker je bil zakon o vojnih odškodninah uveljavljen v Julijski Krajini eno leto pozneje nego v Benečiji. Zahteve komisije so predložene v 13 točkah. Predvsem se zahteva takojšnja obnovitev podrtih poslopij, ker ljudstvo je že drugo zimo takorekoč brez doma. Zahteva se nadalje, naj se da oškodovancem predujem, ki znaša približno 90% škode. Ostalih 10% naj se izplača pozneje. «Istituto di Credito fondiario» za Gorisko naj bo enakovreden zveznemu zavodu za obnovitev Benečije. Država naj ne zahteva izplačanja 1% obresti za izdane predujeme. Koeficient za zvišanje predvojnne cene, ki se mora pravočasno naznaniti, da ne pride do nepotrebnih stroškov, naj bo primeren krajevnim razmeram. Odškodnina za nepremičnine naj bo tudi v skladu s sedanjimi cenami in tehnična komisija, imenovana od ministrstva za osvobodene pokrajine, ki ima določiti predvojnne in povojne cene, naj se takoj skliče. Zahteva se tudi reorganizacija uradov za vojne odškodnine, da bo šlo delo bolj hitro od rok. Končno se zahteva, naj se rok za prijavo vojne škode podaljša.

Včerajšnjega pogovra komisije z ministrom Rainerjem ste se udeležila tudi poslanca Podgornik in Šček.

«Jadranka» za mesec december, ki je zaradi stavke tiskalnice včeraj, ima sledečo vsebino: 1. Zapoji (S. Gregorčič) ob 15 letnici njegove smrti. 2. Zgur. 2. Naša književnost do konca njene I. dobe. M. Stapančičeva. 3. Usmiljenka, (Prevod iz hrvaščine). Kotarski. 4. Izgubljena v davne dni. Aleksandra. 5. Mimo čas beži. Aleksandra. 6. Portret Beatrice Cenci. M. Gregorčičeva. 7. Božična noč. Oskar Krasinski. 8. Sveta noč. Aleksandra. 9. Drobline. Na prodaj je po tobakarnah po 10 stotink; prejšnje številke oddaja uprava za polovično ceno.

• Pevsko društvo «Ilirija». Pevske vaje se vrše vsak ponedeljek in petek točno ob 20 v navadnih prostorih. — Odbor.

PODLISTEK

KAPITAN MARRYAT

Leteči Holandec

Roman

(12)

IV. POGLAVJE.

Ce se je kdo, na smrt obsojen, že vdal v svojo grozno usodo, pa je bil nepričakovano pomilosten — in če se je od vsega razburjenja že pomiril in se vdal sladkimi upom na zopet pridobljeno bodočnost — pa je naenkrat spet zvedel, da je pomilosten preklecan in da mora umreti; če se torej bravec zamore omisliti v duševno slanje takega človeka, potem bo lahko razumel, kako je bilo v Filipovi duši, ko je zapustil skrivnostno sobo.

Cisto brezbrziho je šel po poti, ki ni vedel kam vodi, v roki pa je krčevito stiskal strašno pismo, skripraje z zobmi. Polagoma pa se je pomiril in se ves upehan vsedel na klopi, zroč na papir, ki ga je držal z obema rokama na kolenih.

Čito mehanski je obrnil pismo, ki je bilo zaprt s črnim pečatom. Filip je zavdihnil. «Ne morem brati sedaj,» je pomislil in vstal, da bi šel dalje.

Po polurni hoji pa se je spet ustavil in zrl za zapadajočim solncem.

«Kot Božje oko je» je Filip pomislil, «in morda je res. Toda zakaj sem, usmiljeni Bog,

izmed toliko milijonov ravno jaz, ki moram izpolniti tako težko nalogo?»

Ogledal se je okoli, če je naopazovan, da bi v miru prečital poslanico iz onostranskega sveta. Ne daleč od kraja, kjer je stal, se je ob gozdnem parobku vlekel nizko grmčevje. Podal se je tja in se vsedel, da bi ga mimoidajoči ne opazili. Še enkrat se je ozrl za zahajajočim solncem in se je zatem čutil bolj mirnega.

«Zgodí se Tvoja volja!» je vzdihnil, «usojeno mi je tako in zato se mora izpolniti!»

Filip je položil roko na pečat in po žilah ga je prešinilo ledenomrzlo občutje — saj je vedel, da tega pisma ni oddala človeška roka in da ta papir vsebuje skrivnostno izsojenega. In ta obsojenec je bil njegov lastni oče, ki je stalvil vse svoje upanje v to pisanje. Tu je utripalo še črno upanje njegovega očeta, ki ga zdaj prosi za pomoč. «O, da sem tako boječ!» je vzdihnil Filip. «Še solnce se obnavlja k zatonu, da bi mi še svetilo pri čitanju!» Za par hipov se je vdal mislim in nato zbral vse prisotnost duha. Cisto mirno je raztrgal pečat, ki je nosil začetne črke očetovega imena, nato pa je čital vrstice sledeče vsebine:

Katarini. «Neznan usmiljeni duh iz vrste ohi, ki pretačajo solze za zločine zemljanov, je bil z mano toliko usmiljen, da mi je razodel edino sredstvo, s pomočjo katerega mi je močeto odvrti grozno obsodo.

Ce bi mi bilo mogoče na krovu ladje prejeti povesčno relikvijo, na katero sem izšel grozno prisego in bi jo poljubil in se omislil o solze najglobljeje kesanja, bi spet zadobil mir.

Kako to izvršiti mi ni znano. O, Katarina, sina imava — toda ne, ne, ne govori mu o meni, moli zame, in ostani srečna.

I. Vanderdecken. «Torej je res, res,» je mislil Filip. «in nad mojim očetom se je izvršila strašna obsoda! Mene misli v pismo, koga drugega neki? Ali morda nisem njegov sin? Torej imam dolžnost —»

«Da, oče» je Filip glasno nadaljeval in pokleknil, «nisi zaman napisal teh vrstic. Še enkrat jih hočem prečitati.»

Filip je vzdihnil roko; toda, čeprav se mu je zdelo, da ima še vedno pismo v roki, ga že ni več imel. Ozrl se je na travo misleč, da ga je spustil na tla — toda ne; pismo je zginito.

Ali je bilo vse skupaj le sen? Ne, ne, saj se dobro spominja vseh besedi. «Torej je sporočilo veljalo meni in nikomur drugemu kot meni. To je pomembno!»

«Čuje me, dragi oče — če ti je mogoče — in ti usmiljeno nebo usliši moje prošnje, ki govorijo sin v misli na povesčno relikvijo: hočem odvrti strašno obsodo, pa če moram tudi poplačati z življenjem. Ta sveta dolžnost bo moja življenska naloga in če jo izvršim, naj dosežem zasluženost smrti. O, nebo, ki si čulo prenapeto prošnje mojega očeta, čuj tudi sina, ki prisega na isto svetinjo in če tudi bo moja prisega še strašnejše kaznovana kot očetova! Čuj me, nebo, ki boš v svojem usmiljenju ko-

nežno vendarle odobrilo očeta in sina — in če sem preveč drzen mi odpusti ta greh! Filip je bil vrgel na zemljo in poljubil relikvijo. Solnce je zašlo in mraku je sledila noč, ki je

vso zemljo zavila v mrtvaški prti; Filip pa je še vedno klečal in molil in premišljeval.

Tedaj pa so ga presenetili glasovi ljudi, ki so se nadele od njegovega skrivališča vsedli na trato. On se ni zmenil za njihov pogovor, ki ga pa je navzlic temu molil in zato je sklenil vrniti se domov, kjer bi premišljeval o nadaljnjih korakih. Oni neznanci so govorili poltiho, a so kmalu zbudili njegovo pozornost, ko so med drugim tudi omenili Pootsovo ime. Zato je začel pazno prisluškovati in spoznal, da so to štirje odpuščeni vojaki, ki so se pripravljali, da se v isti noči vlomijo v samotno hišo zdravnikova, o katerem so vedeli, da ima nakupilnega mnogo denarja.

«Moj predlog je najboljši,» je rekel prvi, «pri sebi nimam nikogar razven svoje hčere.» «Ta mi je še ljubša kot njegov denar,» je pristavil drugi, «torej pomnite, predno odidem, moramo skleniti, da bo moja.»

«Da, če jo kupiš, zakaj pa ne» je odvrnil tretji. «Velja! Koliko pa zahtevate za tako punčko?»

«Jaz bi rekel petsto goldinarjev,» je nekdo pristavil. «Dobro, toda je pod pogojem, da jo vseeno dobim, čeprav mogoče ne bo delež mojega plena tako visok.»

«Dobro, dobro» je odvrnil četrti. «Toda mogoče bi se zmotil, če bi naš plen znal le kakih dvatiso goldinarjev.»

«No, in kakih misli sta vidva — ali naj Baetens dobi deklico?»

«Da» sta onadva pritrdila. «Dobro torej,» je odvrnil oni, ki se je pote-

goval za Pootsovo hčerko, «zdaj sem z vami z dušo in telesom. Jaz sem deklico ljubil in jo skušal pridobiti — oče zentem sem ji predlagal, toda stari pes je zapodil, mene, praprosčaka in častnika. Toda zdaj je prišel čas maščevanja! Ne prizanesemo mu!»

«Ne, ne!» so potrdili ostali.

«Ali se takoj odpravimo, ali počakajmo še nekaj časa tu? Če eno uro bo začel vzhajati mesec in tedaj bi nas lahko kedo opazil.

«Kedo naj bi nas neki tu opazil? Jaz mislim, čim kasneje tem bolje.»

«Kako daleč je do one hiše?»

«Komaj pol ure. Rečeno, da se odpravimo čez pol ure, bomo prišli ravno pravočasno, da bomo že ob mesečini prestevali denar.»

«Prav. Medtem pa bom nabil svojo puško. Tudi v teni to lahko naredim.»

«Saj si navajen, Jahn.»

«Kajpada — in povem vam, ravnatelj kro-

velica bo prileteča staremu lisjaku v glavo.»

Dobro, raje imam, da ga ustreliš ti, kot pa bi ga moral jaz,» je pristavil eden izmed

njih, «kajti on mi je nekoč rešil življenje, ko so že vsi drugi obupali nad mano.»

Gotove poročevalce z dežele bi bilo treba nekoliko bolj kontrolirati. Ti ljudje živijo prebriže gozdov in planjav, žuborečih potokov in dehteljih cvetic. Namesto realnega mesinega prahu uživajo enakomerni dihi narave in ni čuda, da se ti ljudje včasih preveč vdajajo svoji fantaziji ter pozabljajo, da politični list ni zbirka pravilic ali vsaj ne bi smel biti. To velja za vse poročevalce in vse liste, tudi za »Popolo di Trieste«. V svoji številki z dne 5. t. m. ima ta list dopis iz Vranje v Istri, kjer dopisnik popolnoma izključuje, da bi bil poveljniški orožniški postaja v Boljunu pretepal družinske očete v Vranji, ker niso hoteli vpisati svojih otrok v italijansko šolo. Temu nasproti trdimo, da je bil n. pr. Anton Ribarič iz Vranje pretepen od krvi, da smo ga videli, da ga je videl zdravnik, da so ga videli gospodje pri gen. civ. komisariatu, orožniški poveljniki v Pazinu, da je vsled energičnega posredovanja gen. civ. komisariata dotični orožniški poveljnik že premeščen in da je poveljniški poveljnik že premeščen, nek častnik, dal ljudstvu v Vranji obljubo, da se take stvari ne bodo več dogajale! Čemu posredovanje najvišje pokrajinske politične instance, čemu premeščenje, čemu obljuba častnika-poveljnika, če se nič ni zgodilo?! In ali je protest proti takemu... nezakonitemu postopanju že jugoslovanska propaganda? Tak je namreč naslov omenjenemu dopisu.

Selitveni urad javlja, da zadnji izseljenški vlak odide s tega ozemlja v Jugoslavijo tokom tega meseca. Čas prijave poteče v nedeljo dne 10. t. m. Prijave sprejema Anton Podbršček ul. Torre bianca št. 39.

Rimska pogodba odobrena. Sporazum, ki so ga sklenili v Rimu primorski podjetniki z voditelji kovinarjev, je včeraj delavstvo odobrilo.

Zahvala. Ova dva slovenska stanka, za katera smo prosili v listu pomoči, sta nas naprosila, naj se na tem mestu zahvalimo v njunemu imenu prav pristočno za pomoč, ki sta jo prejela od plemenitih slovenskih src. V njuni zapuščeniosti in bedi je bil to prvi svetli žarek. Prijazno prosita, naj bi se ju še kdo spomnil, kajti stiska je še vedno velika.

Čankarjeva dneva v Škedenju se vršita dne 17. in 18. decembra in ne 10. in 11., kakor je bilo objavljeno. Prireditvi sta se morali prenesti za teden dni na brozjavno prošnjo g. Milana Skrbinskega, ki je zadržan vsled obolenosti igralca Skrlja, kateri se je moral podvreči operaciji na slepem črevesu in ga mora g. Skrbinešek nadomestovati v igri »Striček Vanja«. Dne 17. in 18. pa je g. Skrbinešek prost in pride gotovo.

V nedeljo dne 11. decembra priredi »Sentja-kobska Citalnica« prvi plesni venček v dvorani Kons. društva. Delovala bo tudi šaljiva »Šta. Citalnica«.

Gospodarski list. Kakor čujemo, bo začel izhajati tokom tega meseca v Gorici strokovni list, ki se bo bavil z gospodarsko-zadružnimi zadevami. Prva številka izide najbrž že pred prazniki. Opozarjamo vse naše kmete in zadružnike na ta prepotrebni list in jih že sedaj pozivamo, da ga vsestransko podpirajo in širijo.

Odborova seja »Organizacije oskrbnih vojsirov« bo v soboto ob 4. uri pop. v običajnih prostorih.

Predsedstvo.

Iz tržaškega življenja

Za las je maškalo, da ni našla družina smrti v plinu. V pritličju hiše št. 20 v ulici Vittorio Colonna stanuje vdova in vrtarica Tereza Salatec z materjo in mladoletno hčerko. Stanovanje vdove je sestavljeno iz dveh sobic, v katerih je nečist in nezdrav zrak, ker je napeljana pod podom debela plinova cev, ki je tu pa tam puščala.

Pred snočnim je legla družina k počitku. Toda čez noč je vahal plin skozi cev v večji meri, kot ponavadi, in napolnil obe sobici. V tem nevarnem položaju so spale vse tri osebe celo noč. Sebe proti jutru so jih rešili gotovo smrti stanki, katere je bil privabil plin in stokanje v stanovanju vdove.

Pogreb umorjene mladenke. Včeraj popoldne ob 4. uri se je vršil pogreb umorjene mladenke Celine Dainese. V prvi vrsti, za mrtvaškim vozom so stopali kronisti vseh tržaških listov, tovariši očeta umorjene mladenke. Radovednega ljudstva je bilo na stotine.

Oropni uradni govori resnico. V večerajšnji številki našega lista smo poročali, da sta ušla dva tolovaja uradnika Lucija na Gottarda, — vsaj tako je pravil uradnik na orožniški postaji v ulici Luigi Ricci — ga privezala k drevesnemu deblu v Boškeci in ga oropala 50 tisoč lir. Policija je na prvi mah mislila, da gre za fantastično ovadbo, toda pozneje, ko je preiskala zadevo, je ugotovila, da je bila resnica, kar je govoril Gottardi na orožniški postaji.

Kdo sta bila tolovaja, ni znano. Policija ju zasleduje.

Predzrni tatovi so vdrli preteklo noč v stanovanje dr. Avgusta Cavallarja v ulici Necker št. 4 in odnesli turško preprogo v vrednosti 6 tisoč lir.

Pretep. 42-letni kurjač Lovrenc Cecchini, stanujoč v ulici Ferreria, se je sporekel včeraj jutraj v prosti luči z nekim mornarjem. Sporekanje se je končalo s tem, da ga je mornar neusmiljeno pretepel. Ranjenca so odpeljali v mestno bolnišnico.

Vesti z Goriškega

Glavna hiša. Gorica je lep kraj, eden najlepših, kar jih poznamo, zelo zdrav, kot se izražajo zdravniki, če bi ne imel ene hube, ki jo zelo kazi in to je — prah. Ta je za Gorico najzgodnejši in najnevarnejši v delu mesta kljub zdravemu podnebnju zelo nezdravo. Da bi se ta prah odstranjeval, se stori zelo malo ali nič. Pač pa skrbi burja, da ga pridno dviguje in nosi ljudem v obraz. Pa pustimo burjo! Glavno delo pri nas opravijo vendarle avtomobili, ki smejo neovirano dirati skozi mesto in zaviti Koren, Gospodsko ulico in Travniki, vse hkratu v tako nepredvidno meglo prahu, da je veselje. Pa se potem čudijo, odkod je težje ljudje v Gorici, ko so naša pljuča cel magazin prahu, ki ga neprestano vdihavamo. Zdeli bi vsaj, da mestna občina in ostala oblastva poskrbijo, da nam avtomobili vsaj ne bodo delali tega sarkaskega prahu, če se itak nič ne stori, da mesto ne dobi enkrat priden — prašna Gorica.

Sejm sv. Andreja. Dne 5. dec. se je vršil kot vsako leto v Gorici sejm sv. Andreja, le da ni bilo kot v letih pred vojno, tudi letos (tistega živga vrveža; lahko rečemo celo, da je bil ta sejm eden najslabših, kar jih poznamo, še slabši kot lansko leto. Ali so sejm izgubili svoj pomen in svojo privlačnost, ali so drugi

vzroki, ki držijo ljudi doma? Travniki ni videl ne pester izbire sejarjev niti kramarjev. Bolj pester pa je prostor za komedije; v tem oziru je sejm gotovo napredoval, če moremo prišteti tisti obranje ljudi za denar k napredku. V vseh narečjih in z najbolj kričevo pekelsko gođbo so vodili ljudi v šotore in razkazovali radovednemu svoje umetnosti. »Gremo navzdol«, je dejal nekdo. Res je, da gremo navzdol v vsakem oziru.

Generalni civilni vicekomisarjat v Gorici. Kot poročajo, se je ustanovil v naši deželi generalni civilni komisariat s sedežem v Gorici. Za vicekomisarja je imenovan neki dr. Luigi Maggioni, prej prefekt v Rovigu. Ta je izdal že razglas na vse oblasti, v katerem jim naznanja svoj nastop in jih pozdravlja.

Nova stranka. V Gorici so se sestali predpreteklo nedeljo kmetje iz Gorice in okolice, seveda Italijani, da bi ustanovili neko kmetijsko stranko. Govoril je nam že znani Gorian, program je razlagal Bozzi; ta program se ujema s podobno piemontesko stranko.

Telefonski urad. V Gorici so odprli na glavni pošti v prvem nadstropju telefonski urad za vse večje kraje, kot Tolmin, Kobarid, Idrijo, Ajdovščino itd. Naročniki se sprejemajo na omenjenem uradu.

Lopov, ki je bil napadel in ubil Terezijo Develak iz Rubij, je prijel. Imenuje se Emilio Boboli iz Arezza.

Skozi Dornberg. »Simon, ti nisi umrl, tvoj duh živi med nami, na delo nas budi in drami,« je zaključil predavatelj v soboto na »Gregorčičevem večeru«. Da, Gregorčičev duh živi pri nas, društveno življenje je v polnem razmahu. »Gregorčičev večer«, ki ga je priredila »Citalnica«, je uspel, udeležba je bila mnogobrojna, vedenje občinstva razen nekaterih prenapetih hvalevredna; deklaracije primerne tudi za vsako mestno gledališče, predavanje zelo poljudno, petje ubrano (zadnja pevska točka bi bila prav lahko izostala), pogrešal sem le domaći orkester, ki bi lahko zasiral par slovenskih komadov. Saj menda s tem ni še rečeno, da bi bil v tem slučaju ples neizogibna posledica. Pogovori nekaterih ozkarkarjev ob tej priliki pričajo, da je zanimanje za društva med njimi zelo veliko. Upam, da se bodo ti moške ravnali po Gregorčičevih verzih.

Dolžan ni samo, kar veleva mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan.

Mislil namreč na popravilo posojilnice dvorane. Kakor je bilo dosedanje delovanje »Posojilnice« v čast voditeljem in v splošne naše občine, tako glejte, da bo dvorana delala čast zavodu s samim, a tudi občini, ki se bo v kratkem ponasala z ulicami! Nočem vam dajati nikakih navodil, ker imate dovolj izkustva sami, le omenil bi, da sedanje nove zgradbe morajo brezpogojno ustrezati vsem modernim zahtevam; saj že itak kmalu zastarijo. Vsi ste edini v tem, da mora biti novi oder veliko večji kakor prejšnji; prostor, ki ga bo zavzemal novi oder, bo treba nadomestiti galerijo in sicer s pravo galerijo, ki bi segala ob straneh skoro do odra, ne pa s kakim zadržanim hodnikom. Govoril sem s strokovnjakom o tej zadevi, rekel mi je, da bi železno ogrado za obstransko galerijo stalo kakih 150 lir, ker se železni ostanki pri nas dobijo prav po ceni. — Da ponovim še enkrat: Nobena zgradba ni premoderna in to tem manj gledališčna dvorana, ki je namenjena tudi poznim redovom; upoštevati moramo pri tem tudi mnenje voditeljev dramatičnih odsekov.

Trnjegorski.

Vesti iz Istre

Iz Jelšan. Čeravno se o naši vasi nič ne sliši, je potrebno, da javnost zna, da se počasi tudi mi prebujamo iz sna, v katerega smo se za časa vojne zazabili. Tudi pri nas smo se začeli zanimati za napredek, — pri starih in mladih se opaža zanimanje za kulturno delo.

Ze od leta 1912. obstoji prost. gasilno društvo, katero je tokom vojne zelo zaostalo. Sedaj se je začelo zopet počasi razvijati, toda nahaja se v denarni stiski. Orodje je vsled vojne, v kateri so se nahajali vsi člani, pokvarjeno in le za silo vporabno, — od vseh cevi je edino-le ena za rabo. Neobhodno potrebno je nabaviti novo in kolikor je mogoče staro popraviti, — a kje vzeti denar? Deželni odbor dolguje društvu že celo vrsto let pripadajočo mu letno podporo, toda na prošnje od strani društva deželna vlada sploh ne odgovarja, čeravno je vsem zavarovalcem dobro znano, da plačujejo vladi odstotke potom zavarovalnih zavodov odstotke od svoje zavarovalnine v ta namen. Kje leži ta denar?

Pred vojno smo imeli dva tamburaška zbora. Eden je razpadel že prve mesece svoja delovanja, drugi je deloval do začetka vojne, a tedaj je zaspal.

Od prvega zgoraj omenjenega zbora ležijo instrumenti na podstrešju neke hiše kakor tudi oder bivše »Marijine družbe«, a poslednji zbor je sedaj začel zopet delovati; samo žalibog so instrumenti popolnoma pokvarjeni. Izmed vseh instrumentov so edino le 3 (in to je za vajo uporabni, a še za to moramo biti hvaležni našemu gospodu županu Stembergerju, kateri jih je rešil, da so ostali v posestvu društva, in gospodini Konelejevci, katera je svoj lastni brač družbu darovala.

Sedaj se je ta zbor pridružil gasilnemu društvu ter deluje na temelju pravil skupno z njim.

Vesti z Notranjskega

Idrija. Dramatična predstava. Zadnje nedeljo pred vsemi svetniki nam je nudilo dramatično društvo staroznana, a še vedno zelo privlačno žaloigro »Mlinar in njegova hči«. Ze od nekdanj je po vseh večjih mestih splošna navada, da se vprizori omenjena žaloigra okrog vseh svetih. Izbrana je bila precej srečno, kar je dokazala polna gledališča dvorana. Nestrpno je čakalo občinstvo pričetka. Salonski orkester, ojačen po nekoliko novih močeh, je s svojimi izbranimi točkami izborni izpolnil posamezne presledke med mnogimi prizori in žel splošno pohvalo. Zavesa se dvigne. Kmetka soba vdove Korenke, 2 mali slikli na straneh, križani v ozadiju, velika peč v levem kotu, skrinja, miza in par stolov. Zelo prebranjena —, s čudno masko starke, govori precej razločno, toda s slabo mimiko. Njen sin Janko, mlad žal kmetijski fant, z velikimi (i) širnimi brki igra za svoj prvi nastop precej sigurno, vendar se ni mogel popolnoma zvesti v svojo vlogo. Sprememba. Kmetka soba mlinarja Crnota. Ista soba, iste stene, z isto opremo kot Korenkina, le zelena peč se je morala preseliti v desni kot. In ta premešitev peči se je med igro večkrat dogajala, kakor se je pač vršil prizor pri Crnotu ali pri Korenki ali pri gostinčarju Pitku, kajti tudi slednji je imel pivsko sobo v isti enaki opremljeni sobi. To markiranje raznih kmetijskih sob samo s pre-

nosom peči iz enega kota v drugi kot je mudi in smešno vplivalo na gledalca. Zupanja, začetka nekoliko plaša in tiha, je v poznejših prizorih zadobila večjo sigurnost, vendar smo imeli občutek, da ji ta vloga ni posebno pristala. Naglasne posameznih besedi, kot »otrok moj« mesto »otrok moj«, gotovo ni bilo pravilno. Crnot je dobro pogodil starega, bolehnega in skopega mlinarja, le njegova divja maska nam ga je malce odtujila. Sicer smo pa bili z njegovim sigurnim in premišljenim nastopom povsem zadovoljni. Micka, hči mlinarjeva, kaže za igranje precej talenta, manj za vesele in naivne kot za mirne in melanholične vloge. Mestoma je bilo njeno govorjenje preveč deklaratorično s pevskim akcentom, sicer dobro nastudirano, a pretiho. Tudi pri njej smo opazili zelo površno in debelo namazano maskiranje, zlasti v sceni njene smrti. Dasi je mlinarjeva hči, vendar ji ne sodi toliko moka na obraz. Grobokop bi bil sicer na mestu, če bi ne bil potreboval preveč pomoči od šepetala. Tudi nekaj nerodnih dvotipov smo slišali; ti bi morali v tako resni igri izostati. Pri celi igri smo opazili močno pomankljivo scenerijo, in sicer ne samo v sobah, temveč tudi na pokopališču. Nastop duhov je bil predrastičen in preveč materialističen ter je nehoti povzročil pri občinstvu bučen smeh. To bi ne smelo biti. Ali tokrat ni bilo krivo občinstvo, ampak vzporedje sama. Vemo, da se imajo boriti podeželski odrzi z velikimi težkocami glede scenerij, kulis itd., vendar se dajo tudi v malem prireditvi igre tako, da ne postane iz žaloigre — burka.

Igra se je ponovila v pondeljek pri bolj pičlem občisku, pa igralo se je boljše kot pri prvi predstavi.

Rojaki, kmetovalci, ne selite se!

«Kaj bo iz tega, če se vedno raztoče in številnejše izseljevanje našega kmetijskega prebivalstva v Jugoslavijo ne omeji in ne ustavi?»

Dejstvo je, da se naše kmetijsko prebivalstvo že nekaj časa čezdalej bolj seli v Jugoslavijo. — Ne izseljujejo se le ubožnejši ljudje, nego tudi imovitejši sloji in celo najbolj trdni posestniki.

Neizogibno potrebno je, da se to početje čim prej ustavi.

Oglejmo si nekoliko škodljive posledice izseljevanja.

S prekomernim izseljevanjem, posebno našega kmetijskega prebivalstva, se zmanjšuje najprej naša narodna posest in preha-ja v roke naših narodnih nasprotnikov. Naše število se vedno bolj krči in kmalu nas bo tako malo, da bomo ob vsi vpliv, vso veljavo in moč pri uravnavanju naših lastnih gospodarskih in narodnih zadev. Gospodarij pojdejo preko nas na dnevni red.

Vtonili bomo v tujem, nam nenaklonjenem sovražnem življu.

«Narod brez šol, je narod brez bodočnosti.» To dobro vedo naši novi gospodari. «Proč s slovenskimi in hrvatskimi solami,« je in bo njih geslo. Če se bo manjšala naša posest in številna moč, je jasno in samo ob sebi umevno, da bo njih naloga vedno lažja.

Naše kmetovalce nagibajo k izseljevanju najbolj: sedanje stanje valute, nizke cene posestev v Jugoslaviji, lahkota, s katero se dobivajo dovoljenja za izselitev iz Italije in za naselitev v Jugoslavijo, želja po večjem blagostanju in hrepenenje, da se čim prej umaknejo tujcem, neznanim in upravnim in narodno-političnim razmeram v tej deželi.

Kaj naj rečem najprej o sedanjem stanju valute? Lira je nasproti kroni, ozir. dinarju, res visoka. Toda pomisliti je treba, da Jugoslavija, ki je bogata na vseh prirodnih pridelkih in naseljena s čilim in naravno še nepokvarjenim ljudstvom, kmalu premore to krizo.

Cene nepremičnin pa sicer tudi v Jugoslaviji vedno rastejo in niso več tako nizke, kot si domišljajo naši ljudje. Prav lahko bi se zgodilo, da bi naš človek tu prodal svoje posestvo za namenom, da si kupi v Jugoslaviji za dosti nižjo ceno mnogo večje in boljše posestvo; a ko pride na lice mesta, vidi, da temu ni tako; toda prisiljen je vzgrizniti v kislj jabolko, zakaj vrnitev ni tako lahek reš in tudi če bi mogel svoje staro posestvo nazaj kupiti, bi ga moral mnogo dražje plačati, kot ga je prodal.

Oglejmo si pa zdaj večje blagostanje, ki ga izseljenji baje dosežejo z naselitvijo v Jugoslavijo.

«Ljubo doma, Kdor ga ima Pregovor stari že pravi Torej moj dom, Ljubil bi bom Dokler smrt me ne spravi.»

Tako smo čitali že v ljudsko-šolskih berilih in naš še stari pregovor veli:

«Boljša je domača gruda, Kot na tujem zlata ruda!»

Tudi naš preseljeni pisatelj, mnogo prebrano umrl profesor Fran Erjavc, prelepo in nedosežno priprosto opisuje idilično srečo in tiho zadovoljstvo domačega življenja, v domači hiši rojstnega kraja.

Onim, ki grede za bogastvom, učenostjo, častjo in slavo, pravi, da naj le idejo, kamor jih vleče srce in kjer mislijo doseči željene blaginje; onim pa, ki si žele sreče, res prave sreče, pa svetuje, naj ostanejo doma v hiši svojega očeta; v zemljo, kjer so se rodili naj tudi ležejo k počitku. Le v domačem kraju poznamo vse, kar nas obdaja: domačo hišo, okolico, steze, pota, ceste, drevesa, grmiče, studence, živali, rastline; da celo nebo, ono sinje-jasno nebo, žarko sonce in migljajoče zvezdice, so nam v našem domačem kraju mnogo milejše in prijetnejše nego v tujini. Obdajajo nas ljudje, naši dobri znanci, s katerimi smo skupaj rasli; živimo z njimi ter se jih spominjamo s trate, na kateri smo se v prežetih otroških doli igrali skupaj. Doma tudi najbolj spoznavamo vse razmere, značaje in misli ljudi, njih običaje in njih usodo.

S kratka: kje je nafti kaj boljšega, kot je dom? Če hoče biti srečen, res srečen med srečnimi, ostani doma v očetovi hiši!

Vrnimo se po tem ovinku na druge stvari.

Naša pokrajina ima pred mnogimi drugimi velike prednosti. Milina našega podnebnja, raznovrstnost in plemenitost zemeljskih pridelkov in sadja nadkriljujejo mnoge druge pokrajine. Vino, olje, razno zgodnje in najokusnejše sadje ter mnogo drugega prideluje naš kmetovalec in bi pri umnejšem obdelovanju in gospodarstvu lahko prideloval še mnogo več.

Istrsko vino, olje in sadje so poznali že na starorimskem, cesarskem dvoru in ga tako čislali, da je moralo prihajati na cesarsko mizo!

Vzemimo pa sedaj, da se naš človek naseli v Jugoslavijo v kakem bolj odleženem in samotnem kraju z dolgotrajno zimo in velikim snegom, kakršnega, tu redkokdaj vidim!

Naj dobi posestvo še tako ugodno in po ceni, mu vendar-le ne bo ugajalo in vedno se mu bo tožilo po prejšnjem domovanju. In domotožje je kaj huda bolezen, ki ima večkrat nevarne posledice.

Razvidno je, da tu ni moči govoriti o večjem blagostanju, sreči in zadovoljnosti.

Ugodnost tukajšnjega milega podnebnja pa nudi prebivalcem tudi več gospodarskih prednosti, tako n. pr. ni treba tu skrbeti za tolike zimske zaloge, bodi-si z ozirom na drva, hrano, krmo, obleko in obutev, kakor v bolj mrzlih krajih.

Tudi pridelki v teh poslednjih niso tako raznovrstni in plemeniti, kot tu pri nas. Omejujejo se večinoma na razna žita, navadno sadje, klajo in koruštvo, ki se ne da tako lahko in dobro spraviti v denar, kot naši južni pridelki.

Zraven tega gre pri prodaji ondotnih pridelkov navadno le za velike množine in mali posestniki so pri takih kupčijah skoraj vedno le oškodovani ter ne morejo nikoli sami nastavljati svojih cen.

Te in druge razlike pa povzročajo in zahtevajo od novonaseljenca tudi drugačn celokupnega obdelovanja in gospodarstva, kar mu zopet napravlja mnogo težav in skrbi, nezadovoljstvo in gmotno škodo in propadanje gospodarstva.

Kje je pri takem stanju stvari večje blagostanje? Kje sreča in zadovoljnost?

Naj spregovorim nekaj še o družabnih razmerah naseljenca v novem kraju. Ali se more naš človek res hitro privaditi in prilagoditi novim razmeram? In tudi če bi se, bi mu ne pomagalo dosti, ker bi ga domačini gledali vedno malo po strani in ga smatrali za tujca in vsiljenca, čeprav je ž njimi istega rodu in krvi.

Tak je pač svet, ki se ne da z lahka preokreniti in spreobrniti in se moramo le mi po njem ravnati.

Iz vsega tega sledi, da našemu kmetovalcu nikakor ni svetovati izseljevanja.

Ozrimo se zdaj nekoliko še na narodne, upravne in politične razmere v naših krajih.

Res je, da nam naši novi gospodari ne nudijo v tem pogledu nikakih ugodnosti. Nasprotno, oni nam v svojem veličju in gospodujočem nadvladju stavljajo premožne zapreke in ovire pri vseh naših stremeljenjih.

Toda upamo in prepričani smo, da se tudi ta juha ne bo pojedla tako vroča, kot se kuha. Za stalno pričakujemo, da nas tudi ta zima ne uniči in da naš, v vsakovrstnih bojih in nadlogah utrjeni in značajni narod pogumno odbije tudi ta sovražni naval ter se ne umakne strahopetno s svojih rodni tal!

Ne, nikdar ne!

Narod opogumi se in postavi se z vsemi zakonitimi sredstvi krepko v bran za svoje pravice, za svoj obstanek proti vsakemu nasilju in vsaki krivici!

Zbiraj, združuj in organiziraj se torej v raznih gospodarskih združenjih ter bodi »trd, neizprosen, moč jaklen«, ko gre za pravice naroda in njega blaginjo! Vsak, ki tega do sedaj še ni storil, naj pristopi čim prej h kak organizaciji ter naj v smotrenem, društvenem delovanju, pripomore po svoji moči pospeševati društvene namene v blaginjo naroda!

Tako homo, malo po malo, dosegli vedno večje uspehe ter pokazali svojim novim soživalcem, da ne morejo iti preko nas na dnevni red in jih prisilili, da bodo spoštovali in upoštevali nas in naša prava. Ohranili si bomo tako svojo posest ter ubranili sebe in narod pred gmotnim in duševnim propadanjem.

Za one nezavedne lahkomišljenice pa, ki si ne dajo ničesar dopovedati in svetovati ter jim je skrb za narod »deveta briga«, bi bilo pa najbolje, da vlada kraljevstva SHS uvede pri naseljevanju v Jugoslavijo čim večji davek in primerne pristojbine za dotične pogodbe in njih vknjižbe.

S tem bi se marsikomu prepričala izselitev in pomagano bi bilo nam, a državni zaklad bi imel od tega svoj dobiček.

Proti izseljevanju bi na sličen način, morebiti, nastopila tudi naša osrednja vlada v Rimu, kar bi tudi ne škodilo ondotni državni blaginji.

Josipovič.

Književnost in umetnost

«Trije labodje». V kratkem izide v Ljubljani umetniška revija »Trije labodje«, glasilo mlajše generacije, v kateri bodo sodelovali vsi naši upoštevani vredni umetniki, s pesniki, pripovedniki, slikarsko-kiparskimi in glasbenimi proizvodi. Potreba po taki reviji se je javljala zadnje leta vedno bolj očito, zato je tem živahnejše pozdraviti nastop mladih, ki naše želje uresničijo. Revija najpotepe priporočamo. Revija izide šestkrat na leto, Cena posamezne številke bo za naročnike znašala okoli 10 dinarjev, Naroča se v Ljubljani, Stari trg 3/II.

France Weber; Sistem filozofije I., univ. format, I-XI in 384 strani cena K 120.—, Zalozila in izdala Ig. pl. Kleinsmayr & Bamberg.

V pričujoči knjigi skuša avtor, da reši temeljno vprašanje, ki se tiče notranjega ustroja vsega, kar naj zasluži ime »predmet«. Njegova raziskovalna pot ga vede pri tem že v pričujoči knjigi k podrobnemu raziskovanju najraznejših filozofskih vprašanj, malone vseh filozofskih disciplin od splošnega vedoslovja, do splošnega spoznavne teorije, do psihologije, do etike, estetike in metafizike. Glavno težnjo te knjige pa tvorijo podrobna psihološki analitična izvajanja, ki vedejo avtorja končno tudi do točne in trojne definicije tega, kar tolikokrat dnevno tako izgovarjamo in kar spada vendar, če naj se tudi teoretično ostro določi, med najtežje in najsuhtilnejše pojave, to je »predmeta«. S svojimi definicijami tega pojava si odpira tako avtor pot, ki bo mu omogočila, da bo v prihodnji knjigi svojega »Sistema« lahko podal splošen in podoben obris celokupne filozofije kot organskega sestava lastnih disciplin, ki jim gre popolna enakopravnost v sestavi vseh znanosti.

V tretji in končni knjigi svojega »Sistema« pa bo avtor vse dotedanje svoje filozofske rezultate uporabil v to svrhu, da določi eksaktno razmerje med njegovo filozofijo in ostalimi takimi znanimi vedami, od naravoslovja do filozofije, od fizike do zgodovine, od matematike do sociologije itd. in da obenem izklee v okviru vseh teh pozitivnih ved ona vprašanja, ki se dajo končno razčistiti le s pomočjo v prejšnjih dveh knjigah obrisane filozofsko-znanstvene metode. Ker skuša avtor svoje rezultate tudi negativno pojasniti, s tem, da navaja najraznejša nasprotna mnenja, bo imelo poleg čisto znanstvenega tudi naučno informativni pomen. Namenjeno je tudi vrsti avtorjem slušateljem, bo pa služilo tudi o nim, ki se sicer hočejo kolikor toliko pogledati v sodobna filozofska vprašanja.

Da more to, tako obsežno na tri knjige zasnovano znanstveno delo iziti, gre glavna zasluga založništvu, ki se tudi v sedanjih, baš za izdajanje takih znanstvenih del, neugodnih razmerah ni ustrašila velikanskih stroškov, zvezanih z izdajo takšnega dela, temveč z avtorje vredno poštrevnostjo omogočila avtorju, da stopi s svojimi idejami na dan tudi v široki slovenski in jugoslovanski javnosti.

Z ozirom na to dejstvo se tudi navedena cena knjige ne more zdeti nikomur previsoka. Mladika, ki je radi stavke zakasnela, se nahaja v tisku in izide kmalu. — Vsi prijatelji »Mladike« naj nabirajo novih naročnikov.

Gospodarstvo

Italijansko gospodarsko prodiranje v Dalmacijo. »Jugoslovanski Lloyd« je objavil članek, v katerem ugotavlja, da se je italijanski kapitalizem, medtem ko se je D'Annunzio navduševal za dalmatinske katedrale, benečanske barve in »Pereastu, brigal za bolj praktične stvari in se ugnedil v Dalmaciji z gospodarskimi ustanovami. List omenja te-le postojanke, ki so jih Italijani po osvoboditvi ponovno prisvojili ali na novo dvignili:

1. Najvažnejši gospodarski faktor v Dalmaciji je gotovo družba za izkoriščanje vodnih sil v Dalmaciji s sedežem v Trstu (Sufid), danes popolnoma italijanska družba, ki ima svoje tvornice karbida in cianamida v Dugemratu (pri Splitu) in v Šibeniku. Ta družba ima kapital kakih 21.000.000 lir in razpolaga s približno 100.000 konjskih sil iz električnih central na Krki in Cetini. S posestjo teh central je ta družba danes gospodar situacije v Dalmaciji in se po nekaterih znakih že pripravlja, da bo diktirala pogoje o elektrifikaciji Dalmacije. V tem namenu zastopniki tega društva ne hodijo v Belgrad iskati vsaj zaveznikov, temveč iščejo v daljnji Ameriki kapitaliste, da z njihovo pomočjo izvedejo svoje načrte.

italijani dokazujejo, da je v tej družbi zastopan po večini italijanski kapital (65%). Premog družbe „Monte Promina“ in „Bancit A. G. Fiume“ se lahko smatra za najboljši premog Dalmacije.

Od tvornice sardin tverke „Wartanek“ o kupili Italijani za časa okupacije tvornice v Komizi, kakor tudi tvornici „Degosa“ na Visu in v Komizi.

Od denarnih zavodov imajo Italijani v Dalmaciji podružnico „Banca commerciale triestina“ še od pred vojne v Splitu. Ta zavod je bil do osvobodjenja podružnica zavoda „Wiener Bankverein“, a sedaj je v ozki zvezi z italijanskimi denarnimi zavodi. Ta banka je zelo močno zastopana v dalmatinski cementni industriji in v „Sulid“.

„Banca dalmata di sconto“ s sedežem v Zadru ima podružnice v Rabu, Pagu in Šibeniku. V Šibeniku je zelo aktivna. Delujo brez dovoljenja na jgsl. ozemlju. „Banca commerciale spalatina“ v Splitu je podjetje domačih Italijanov in tretjino domačega kapitala.

Toda Italijani se ne zadovoljujejo s temi pridobitvami. Iz Trsta delujejo potom nekaterih agentov na to, da bi tudi v Dubrovniku ustanovili v kakršni obliki kak denarni zavod, da tako dobe oporišča v vseh važnejših primorskih mestih.

Potom družinskih vezi, to je potom poroke Marije Steinbeiss za Karla Garbaria je prišlo v italijanske roke podjetje za izvažanje lesa v Šibeniku, znano po imenu „Casa di spedizioni Otto Steinbeiss“ (z Bavarskega) s sedežem v Trstu, a s podružnico v Šibeniku.

V dalmatinski paroplovni družbi „Dalmatia“ so zastopani Italijani s vsaj 1 tretjino delnic, dočim imajo v „Oceania“ še veliko povolnejši položaj.

Za časa okupacije je italijansko okupacijsko oblastvo skrbelo, da porazmesti čim več obrtnikov in malih trgovcev po okupiranem ozemlju, in sicer v šibenjskem okraju čez 30, na Korčuli okoli 15, a sorazmerno tudi po drugih krajih.

Le nekoliko dni pred sklenitvijo rapalske pogodbe je prenehalo vojaško avtomobilsko prevažanje Zadar-Knin, Zadar-Benkovac, Zadar-Šibenik. Dalmatinski gubernatorat je izdal koncesijo za to delo nekemu italijanskemu konsorciu, da se tako hipotekira v teh krajih. Tako koncesija pa se tudi da izrabiti v večji smeri.

Italijanska akcija za razširjenje gospodarskega vpliva v Dalmaciji ni prenehala z izpraznitvijo druge zone. Dela se na vso moč dalje. Kupujejo se hiše na prometnih krajih. Ustanavljajo v Milanu „Commissionaria dalmata“, družbo za razpečevanje proizvodov tekstilne industrije v Dalmaciji in za nakupovanje dalmatinskih proizvodov.

V Zadru se pripravljajo tvornice marmaršina in otvoritev podružnic po ostali Dalmaciji, da že v kali onemogočijo vsak poizkus konkurence na tem polju.

Italijanski kapitalisti nameravajo izvršiti, kar D'Annunzio ni mogel — zaključuje „Jugoslavenski Lloyd“ — in poziva jugoslovanske javnosti, naj bolj pazno zasleduje dejstva v Dalmaciji. Posebna pažnja se mora posvetiti sklepanju predstoječega trgovskega dogovora, s katerim bi hoteli Italijani doseči koncesijo za zgraditev proge Zadar-Knin, da v obliki reciprocitete dobijo pravico do trgovanja, izvrševanja obrti, ustanavljanja industrijskih podjetij in odpiranja denarnih zavodov.

Podružnica ruske državne banke v Berlinu. Sovjetska vlada namerava v kratkem otvoriti v Berlinu podružnico ruske državne banke.

Darovi

Za revna starčka so nadalje darovali: I. S. Sv. Ivan L 50.—, F. X. Goli, Idrila L 50.—, Zele Pavla, Prosek L 4.—, A. S. L 10.—, N. N. L 5.—, Rožanc Stefan L 5.—, Stegel Josipina L 5.—.

MALI OGLASI

se računajo po 20 stotink beseda. — Najmanjša pristojbina L 2.—. Debele črke 40 stotink beseda. — Najmanjša pristojbina L 4.—. Kdor išče službo, plača polovično ceno.

DVE HISI, pripravi za vsako obrt, z velikim sadnim vrtnom in zemljiščem se prodaja. Natančnejša pojasnila daje K. Pavšek, Il. Bistrice št. 11. 2244

ISČE se pri Sv. Jakobu ali najbližjem sosesstvu saba s prostim vhomom za shajališče maloštevilnega kluba. Naslov pri upravnistvu. 2245

MOTOR na bencin, 12 konjskih sil, v dobrem stanju, se prodaja. Obrniti se na lastnika Jasniča Vincenc, v mlaju v Vipoljah pri Gorici. 2246

DOBRO izvežban avtomonter se išče kot delovodja za trdko v Mariboru. Delak, Cankarjeva ulica 33, Maribor. 2242

KREPKEGA pekoveškega vajenca sprejme takoj pekarna Mislej, Sv. Peter na Krasu. 2243

NOVE POSTELJE L 95.—, vzmeti 60.—, žimnice z morsko travo 50.—, z volno 130.—, nočne omarice, chiffoniers, omare, popolna saba po zmernih cenah. Fonderia 3. 2239

POZOR! Srebrne krone in zlato po najvišjih cenah plačuje edini grosist Belleli Vita, Via Madonna 10, I. 38

SVEDSKE KAPLJICE, domače zdravilo za zelodec, v lekarni v Sežani. 53

KRONE srebrne in zlato, plačuje po najvišjih cenah Pertot, Via S. Francesco 15, II. 50

VINO belo, črno, 10—11 stopinj ponuja Martin Krajcar, Fontana pri Vršaru, Istra. 2126

SREBRNE krone kupujem in plačujem več kot drugi kupci. Via Valdirivo 36, II. 2212

ZA RAZKUZENJE na gobcu in parkljih obolenje živine in za preprečitev te bolezni priporočila izkušeno sredstvo lekarna v Il. Bistrici. 2193

TINKTURA in obliži zoper kurja očesa, v lekarni v Sežani. 53

MIZARJE, samostojne delavce, za finejša pohištvo, išče tovarna mizarjskih izdelkov. Klančnik & Kompara, Maribor, Mejna ulica št. 6. Pojasnila daje Kompara, via Midonina 35. 2207

POSESTVO, 15 minut oddaljeno od mesta prodam. Naslov pri upravnistvu. 2232

SOBA, neposredna bližina južne postaje, eventualno s hrano, se odda. Naslov pove upravnistvu. 2236

KROJACNICA Avgust Štular, ul. S. Francesco D'Assisi št. 34, III. nad. je edina dobroznana krojačnica v Trstu. 23

ZLATO in srebrne krone plačam več kot drugi kupci. Albert Povh, orar, Mazzini 46 (v bližini drvenega trga). 44

STEKLENE ŠIPE vsake vrste in mere. Prodaja na debelo in drobno. Postrežba na dom. Cene zmerne. Piazza Oberdan št. 3 (Hotel Europa) telefon 44-23. 55

POSTELJE iz trdega lesa L 100.—, žimnice 40.—, vzmeti 55.—, ponočne omarice, chiffonier, vse novo, prodam zelo ugodno. Fonderia 12, I. desno. 59

BIOGLOBIN, najboljšo krepilno sredstvo za slabokrvne ženske in otroke. Letošnje prvotno ribje olje se dobiva v lekarni v Il. Bistrici. 62

PRIPOROČA se dobroznana brivnica Josip Jerman, Trst, ul. XXX. Ottobre 14. (35)

Zobozdravnik

Dr. C. Fontana
Trst, Piazza Goldoni 11, II.

LEOPOLD OUK

čevljarški mojster v Sv. Križu 363
ima istotam

trgovino čevljev in usnja
na drobno in debelo ter sprejema naročila in poprave.

Podružnica v Nabrežini pri postaji.

Istčasno naznanja, da nima nič skupnega v trgovini s čevljarškim mojstrom g. Paulino, tudi v Sv. Križu. 962

Srebrne krone in zlato plačujem po najvišjih cenah

ALOJZIJOVH

Trst, Piazza Garibaldi št. 2

(prej Barriera)

GORIŠKA PRATIKA

za leto 1922

je izšla z zelo zanimivo vsebino. Vsaka slovenska družina jo mora imeti.

Cena L 1.60

Dobi se v Gorici v knjigarni „Katoliškega tiskovnega društva“
Via Carducci št. 2. 904

- ZAHTEVAJTE JO POVSOD -

Kmetijske zadruge!

Kmetovalci, preprodajalci!

NAROČITE TAKOJ

slamorenice, pluge; brane, sekire, capine, kakor tudi najboljše, najceneje, po volji izkušenih kmetovalcev izdelane kose in srpe iz predvojnih švedskih jekel, katere se vsled sedanjega stanja inozemskih valut posebno priporočajo trgovcem in kmetijskim zadrugam.

Za popravilo pri meni kupljenega blaga nudim lastno delavnico z 10% popustom. Uzorci kos in srpov takoj na vpogled. (921)

VEKOSLAV VILHAR — POSTOJNA.

Pri Sv. Jakobu — Via Giuseppe Caprin 5
ČEVLJARNICI FORCESSIN
dobite v
na trpežnejše
OBUVALO ZA MOŠKE, ŽENSKE IN DEČKE.
Specijaliteta otroškega obuvala.
Cene posebno zmerne. Postrežba točna.

Posestvo na prodaj

v večjem kraju Julijske Krajine, ležeče ob državni cesti, nasproti kr. pošte. Obstoja iz treh hč s celim inventarjem, travnikom, njiv, vinogradov in gozdov; v hiši je stara prodajalna s celim inventarjem, trafika, gostilna, pekarna in mlin. Nadalje konji, goveda, vinske sodi, vozovi, kmetijsko orodje in vse druge priklone. Cena po dogovoru. Naslov pove upravnistvo „Edinosti“. (956)

Lutzove peči

vseh velikosti ima v zalogi

Maks Križe v Postojni.

KUNINE

zlatičine, lističe, dihurjeve, vidrine, jazbečeve ter zajčeve

KOŽE

plačuje po najvišjih cenah. 61

D. WINDSPACH, Trst, Via Cesare Battisti (Stadion) št. 10, II. nadstr.

Uvozna in izvozna trdka

Debiasio & Domenis

Trst, via Coroneo 13, telef. 12-34

opozarja na novodošle velike partije stekle nine, porcelane, emailirane kuhinjske posode in najrazličnejših šip v originalnih zabojih po najnižjih konkurenčnih cenah.

Vse blago je češkega izvora. 33

Trdka Race & Co

Trst, Riva Grumula št. 2.

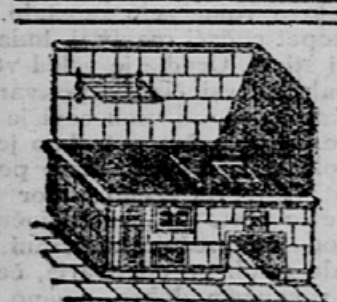
Velika zaloga istrskega belega in črnega vina, kakor tudi vermouta, marsale in tropinovke.

Vina za tranzit nasproti trgovini, Hangar molo Venezia. 60

Telefon 24-95. Brzjav: Raceco.

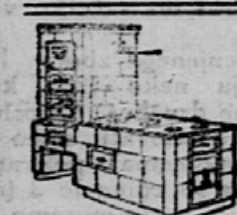
Naročate in širite

„EDINOST“

A. D. MASI & G. SFERZA

Mavricija Wackvitza nasledniki
Trst, ulica Torre bianca 32. Telefon 29-83.
Velika izbora majoličnih in železnih peči, železnih prenesljivih štedilnikov znamka „Triumph“, popolnega železja za ognjišča, peči za ognjišča, vratic iz litega železa, plošč iz litega železa, raznih, cevi in aparatov „Johann“ za dimnike. (13)
Zaloga majoličnih plošč za prevlačanje.

Purič Andrej

Trst — Via Media št. 6 — Trst
ima na prodaj večjo množino izgotovljenih štedilnikov ter prevzema in izvršuje točno vsakovrstna nova naročila

Tiskarna „Edinost“ v Trstu

Izvršuje vsa tiskarska dela točno in solidno

Prostori tiskarne se nahajajo v ulici Sv. Frančiška Asiškega št. 20

„MIR“

Glavna vzajemna zavarovalna družba proti požaru in drugim nezgodam s sedežem v Milanu.

Zastopnik družbe

„L' Urbaine“ et „La Seine“ v PARIZU.

— Društveni kapital 10,000,000. —

Zastopstva v

Avstriji, Ogrskem, Jugoslaviji, Transilvaniji.
Glavno zastopstvo za Istro
Trst, Via San Nicolo št. 11.

Srebrne krone

kupujem in plačujem po cenah, ki jih drugi ne moreje plačati. (957)

Via Ponderares št. 6, I.

Najstarejši slovenski čenarni zavod.

Tržaška posojilnica in hranilnica

registrovana zadruga z omejenim poročtvom,

uraduje v svoji lastni hiši

ulica Torrebianca št. 19, I. n.

Sprejema navadne hranilne vloge na knjižice, vloge na tekoči račun in vloge za čekovni promet, ter jih obrestuje

po 4%

večje in stalne vloge po dogovoru.

Daje posojila na vknjižbe, menjice, zastave in osebne kredite. — Obrestna mera po dogovoru.

Uradne ure za širanke od 9 do 13.

Ob nedeljah in praznikih je urad zaprt.

Št. telef. 25-67.

Borzna poročila.

Tujs valuta na tržaškem trgu:

ogreke krone	2.70	2.85
avstrijske nemške krone	25.75	26.15
francoske krone	34.50	36.00
belgijske krone	15.50	16.50
italijanske krone	10.70	11.70
ameriške dolari	23.10	23.25
francoski franki	124.25	124.75
švicarski franki	448	452
angleški funti papirnat	93.75	94.25
angleški funti, zlati	116	118
napoleon	93.40	93.80

Samo tri besede Priložnost za Božič ÖHLER

začne v četrtek, 8. decembra.

Oglejte si naša izložbena okna! Preizkušajte naše cene!

JADRANSKA BANKA

sprejema vloge na hranilne knjižice, žiro in druge vloge pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema vse bančne posle pod najugodnejšimi pogoji

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Šibenik, Zadar, Zagreb, Trst, Wien.

Poslovne zveze z vsemi večjimi kraji v tu- in inozemstvu